

Rekomendacje dotyczące języka niedyskryminującego na Uniwersytecie Warszawskim (fragmenty)

NAZWY ŻEŃSKIE:

Studenti i studentki (ew. *Studentki i studentki*), *którzy zapiszą się na lektorat...*

Lepiej niż: *Studenti, którzy zapiszą się na lektorat...* Choć nazwy męskie są zwykle generyczne, czyli obejmują osoby obu płci, porzucenie na nazwie męskiej może być dziś odbierane tak, jakby kobiety były wykluczane z zakresu osób, o których mowa.

Wykład z fizyki powierzono profesor Piotrowskiej

Nie *profesorze Piotrowskiej*, chyba że wiadomo, iż zainteresowana preferuje taką formę. Formy tytułarne, tzn. umieszczane przed nazwiskiem lub po słowie *pani*, np. *Witamy panią profesor*, zachowują postać bez przyrostka żeńskiego. Nie przyjmują przyrostka też nazwiska żeńskie o odmianie rzeczownikowej, np. *Wykład powierzono profesor Nowak* (nie *Nowakowej*), chyba że forma o zakończeniu *-owa* jest używana przez daną osobę i przyjęta w jej środowisku

W dyskusji polskiej psycholożki i niemieckiej socjolożki...

Nie bójmy się tworzyć nazw żeńskich od rzeczowników na *-log*, choć w słownikach na

razie ich nie ma. Można też powiedzieć: *W dyskusji polskiej psycholog i niemieckiej socjolog...*, gdyż tu przymiotniki ujawniają referencję żeńską.

Nazwy żeńskie to jeden z największych problemów współczesnej komunikacji publicznej. Duża część liberalnie nastawionych użytkowników i użytkowników języka traktuje generyczne używanie rzeczowników męskich w odniesieniu do grup różnopłciowych jako dowód patriarchalnego stosunku do kobiet w życiu społecznym. Mówi się też, że używanie form generycznych przyczynia się do językowej niewidoczności kobiet. W istocie polszczyzna nie pozbędzie się generycznej funkcji rodzaju męskiego w pełni, tak jak nie pozbędzie się funkcji czasu teraźniejszego, którym można zastąpić przeszły, albo liczby pojedynczej, która często zastępuje mnogą w użyciu gatunkowym. Niezależnie od ograniczeń gramatyki warto, używając form żeńskich, pokazywać, że rozumiemy problem niewidoczności kobiet w języku.

NAZWY ETNICZNE:

Studenti, studentki z Afryki, mieszkańcy Afryki, Afrykanie, Afrykańczycy, Afrykanki

Na ogół lepiej niż *czarnoskórzy mieszkańcy Afryki, czarni*

...ki... n-... i... le... a, ab... iac... o... eksponować kolor... ich skóry, zwłaszcza że kojarzy się to z rasizmem. Zdania w tej sprawie są jednak podzielone: niektórzy imigranci z krajów afrykańskich wolą być *czarnoskórymi Polakami* niż *Afrykanami*. Bardzo silnie obciążone negatywnym stereotypem jest słowo *Murzyn*, odbierane przez mieszkańców w Polsce Afrykanów jako obraźliwe.

NAZWY OSÓB ZE WZGLĘDU NA WIEK, WYGLĄD I SPRAWNOŚĆ INTELEKTUALNĄ LUB FIZYCZNĄ

UWAGA NA SŁOWA s. 22

seniorzy, seniorki

Słowo w zamyśle wartościujące pozytywnie, ponieważ – w przeciwieństwie do takich jak *stary, stara, starszek, starszka* – nie wypomina wieku, a podkreśla status i doświadczenie. Określa całą grupę wiekową, więc najlepiej używać go w liczbie mnogiej.

osoba z niepełnosprawnością, oso-

pełnosprawnościami

... niż *osoba niepełnosprawna* – określenie takie bywa używane i stanowi część nazw różnych instytucji lub ich części. Jeżeli wiemy, czego dotyczy niepełnosprawność i jest to istotne, możemy to dookreślić.

Większość słyszących woli określenia *niesłyszący, niedosłyszający*, używane jako przymiotniki, gdyż uważa określenie *głuchy* za obraźliwe. Jednak część osób głuchych woli określać się rzeczownikiem *głuchy*, a nawet *Głuchy* (jeżeli definiują się nie jako osoby z niepełnosprawnością, lecz jako członkowie mniejszości językowej). Lepiej uni-

kać określenia *głuchoniemy* (nie przeczy temu oficjalna nazwa Instytutu Głuchoniemych, placówki założonej i nazwanej tak w 1817 roku). Słów *niewidomy, niedowidzący, słabowidzący* lepiej używać jako przymiotników, a nie jako rzeczowników, np. *osoby niewidome*.

TAJEMNICE ARCHEONÓW I ICH EWOLUCJA

s. 13

Dr Piotr Szwedziak z Centrum Nowych Technologii został laureatem grantu Europejskiej Organizacji Biologii Molekularnej. Naukowiec prowadzi badania dotyczące archeonów – przodków eukariontów – i ich ewolucji.

ROBOTY A DZIECI

s. 14

Globalisation- and Technology-Driven Labour Market Change and Fertility (LABFER) jest pierwszym projektem, który zakłada kompleksowe zbadanie wskazanego tematu. Dr hab. Anna Matysiak z Wydziału Nauk Ekonomicznych UW otrzymała na jego realizację prestiżowy ERC Consolidator Grant w wysokości 1,99 mln euro.

MIGAJĄCY SPECJALIŚCI POTRZĘBNI SĄ WSZĘDZIE

s. 20

Dr Paweł Rutkowski wraz z zespołem Pracowni Lingwistyki Migowej UW opracował pierwsze w Polsce studia filologiczne polskiego języka migowego (PJM). To kierunek unikatowy nie tylko w skali kraju. W Europie Środkowo-Wschodniej jedynie dwie uczelnie prowadzą studia dotyczące języka migowego. Oprócz UW, jest to Uniwersytet Karola w Pradze.

Wiosną na UW odbędą się m.in. wybory rektora i członków Senatu uczelni. Kampania rozpoczęła się wcześniej niż w poprzednich latach. Znamy już pierwsze osoby, które wyraziły chęć kandydowania w wyborach rektorskich.

Więcej na **s. 4**.

W NUMERZE

SZKOLNICTWO

- 2. 5 PRIORYTETÓW
Katarzyna Łukaszewska, Karolina Zylak
- 4. WYBORY 2020 NA UW
Anna Korzekwa-Józefowicz

WYDARZENIA

- 6. KLIMATYCZNIE
Daiwa Maksimowicz
- 7. KALEJDOSKOP
- 11. NOMINACJE PROFESORSKIE

UNIwersYTET W LICZBACH

- 12. CO Z ERASMUSA?

BADANIA

- 13. TajEMNICE ARCHEONÓW I ICH EWOLUCJA >>
Katarzyna Bieńko
- 14. ROBOTY A DZIECI
Daiwa Maksimowicz
- 15. DANE SPRAWNIE PODANE
Justyna Weber
- 16. W SOCZEWCE

PROGRAM WIELOLETNI

- 19. Z DZIENNIKA BUDOWY
Karolina Zylak

PREZENTACJE

- 20. MIGAJĄCY SPECJALIŚCI POTRZEBNI SĄ WSZĘDZIE
Katarzyna Łukaszewska
- 22. UWAGA NA SŁOWA
Daiwa Maksimowicz

ACADEMIC MATTERS

- 24. KWADRANS AKADEMICKI
- 25. RÉSUMÉ

ODKURZONE, UCHWYCONE

- 26. UNIwersYTECKA TajEMNICA PAŃSTWOWA
Robert Gawkowski

28. ODESZLI

UNIwersYTET WARSZAWSKI 1/94 LUTY-MARZEC 2020

REDAGUJĄ:
Anna Korzekwa-Józefowicz
Katarzyna Bieńko
Katarzyna Łukaszewska
Daiwa Maksimowicz
Justyna Weber
Karolina Zylak
Robert Gawkowski
(stały współpracownik redakcji)

ADRES REDAKCJI:
Biuro Prasowe
Uniwersytetu Warszawskiego

Krakowskie Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa
tel. (+48 22) 55 20 740, 55 24 066
e-mail: pismo-uczelni@uw.edu.pl
www.uw.edu.pl
www.uw.edu.pl/dla-mediow

ZDJĘCIA (jeśli nie zaznaczono inaczej):
Mirosław Kaźmierczak

WYDAWCA:
Wydawnictwa UW
Nowy Świat 4, 00-497 Warszawa
PROJEKT GRAFICZNY, SKŁAD:
Anna Zagrajek, Studio Układanka

DRUK:
Drukarnia POZKAL

NAKŁAD:
3000 egz.

OKŁADKA:

Graficzna aranżacja dot. poradnika
przygotowanego przez językoznawców
z UW, rys. Anna Zagrajek.

Redakcja zastrzega sobie prawo do
redagowania, dokonywania skrótów
oraz odmowy publikacji nadesłanych
materiałów. Redakcja nie odpowiada
za treść reklam.

5 PRIORYTETÓW

Katarzyna Łukaszewska

Karolina Zylak

Globalne wyzwania związane ze środowiskiem naturalnym, zdrowiem, zmianami społecznymi czy rozwojem nowoczesnych technologii to tematy 5 priorytetowych obszarów badawczych, które uniwersytet będzie rozwijał w ramach programu „Inicjatywa doskonałości”. Zagadnienia, na których skupić się chcą badacze z UW w najbliższych latach, zostały wybrane w drodze konsultacji ze środowiskiem i wpisane we wniosek konkursowy uczelni. Recenzenci, którzy przyznali uniwersytetowi I miejsce w konkursie MNiSW, podkreślali, że UW już dziś prowadzi wysokiej jakości badania w ramach 5 wskazanych obszarów. Docenili także, że wybrana tematyka jest ściśle związana z najważniejszymi problemami współczesnego świata.

5 priorytetowych obszarów badawczych „Inicjatywy doskonałości”

1. Badania dla Ziemi
2. U podstaw mikro i makro świata
3. Wyzwanie petabajtów
4. Poszerzanie granic humanistyki
5. W poszukiwaniu regionalnych rozwiązań dla globalnych wyzwań

Biurow Prasowe przygotowało cykl filmów o POB-ach. Materiały dostępne są na uniwersyteckim kanale YouTube oraz na stronie www.uw.edu.pl/idub.

W poszukiwaniu regionalnych rozwiązań dla globalnych wyzwań – multidyscyplinarne zespoły badające konsekwencje narastającej mobilności, wielowymiarowych nierówności i transformacji cyfrowej

– Do najważniejszych wyzwań współczesności należą m.in. rosnące nierówności, i to na bardzo różnych poziomach. Nie chodzi tylko o nierówności dochodowe, ale też np. w dostępie do świata cyfrowego. Kolejnym wyzwaniem jest rosnąca skala mobilności i migracji. Mówimy tu nie tylko o skali zjawiska, lecz także rosnącej selektywności i zróżnicowaniu migracji zagranicznych. Ostatnim zagadnieniem jest rewolucja cyfrowa oraz to, w jaki sposób przekształca ona nasze codzienne życie. Wszystkie te procesy będą w znaczący sposób oddziaływać na świat w przyszłości – mówi o zakresie tematycznym obszaru dr hab. Paweł Kaczmarczyk, dyrektor Ośrodka Badań nad Migracjami.

Naukowiec podkreśla, że zjawiska te, choć postrzegane w wymiarze globalnym, zachodzą i są odczuwane regionalnie. Dlatego badacze chcą przyglądać się tym procesom na poziomie regionalnym i lokalnym. – A jako taki rozumiemy nie tylko Polskę czy Europę Środkowo-Wschodnią, lecz także poszczególne powiaty, gminy czy miasta. I to właśnie tam zamierzamy poszukiwać rozwiązań dla najważniejszych wyzwań, jakie stoją przed ludzkością – wyjaśnia dr hab. Kaczmarczyk.

W badania dotyczące nierówności, mobilności i cyfryzacji zaangażowani będą naukowcy z Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG), Laboratorium Gospo-

darki Cyfrowej (Digital Economy Lab), Instytutu Socjologii, Instytutu Studiów Społecznych im. prof. Roberta Zajonca, Interdyscyplinarnego Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego, Ośrodka Badań nad Migracjami, Wydziału Nauk Ekonomicznych. Do obszaru mogą także dołączyć badacze i zespoły z innych jednostek zainteresowanych tą tematyką.

W ramach „Inicjatywy doskonałości” uniwersytet będzie realizował 70 działań, część z nich ma charakter ogólnouniwersytecki, inne związane są z poszczególnymi POB-ami. W ramach obszaru numer V zaplanowano m.in. projekt *Laboratorium wiedzy: Naukometria dla doskonałości naukowej*. – Jego celem jest stworzenie unikatowego w skali Europy Środkowo-Wschodniej ośrodka badań nad procesami rozwoju nauki, techniki i innowacyjności oraz relacji tych sfer ze społeczeństwem i politykami publicznymi. Przy tworzeniu laboratorium uniwersytet korzysta będzie z doświadczeń Indiana University Bloomington i University of Chicago – mówi dr Adam Płoszaj z EUROREG. Ośrodek będzie oferować studentom, doktorantom i naukowcom specjalistyczne szkolenia, seminaria i warsztaty, stypendia doktorskie oraz mikrogranty na wsparcie badań korzystających z danych udostępnianych przez laboratorium.

Sfinansowany zostanie także Środkowoeuropejski Sondaż Społeczny, który koncentrować się

będzie na problemach społecznych, psychologicznych i ekonomicznych regionu, w tym aktualnych wyzwaniach: migracjach, radykalizacji politycznej czy stosunkach międzygrupowych. Dane w nim zebrane stanowią będą materiał do analiz prowadzonych na UW. Będą także udostępniane badaczom z innych ośrodków. Sondaż będzie realizowany przez instytucje badań opinii publicznej z Polski, Węgier, Czech i Słowacji. Treść badania zostanie zaprojektowana we współpracy z partnerami zagranicznymi, m.in. Uniwersytetem Karla w Pradze, Słowacką Akademią Nauk i Uniwersytetem ELTE w Budapeszcie.

Naukowcy z UW planują również stworzyć dwie międzynarodowe sieci. Pierwsza z nich – International Center for Systemic Risk Research – będzie platformą współpracy między badaczami z nauk humanistycznych, biologicznych i ścisłych, zajmujących się analizą, wykrywaniem i unikaniem zagrożeń systemowych oraz tworzeniem koncepcji przeciwdziałania ich skutkom. Druga sieć zrzeszać będzie specjalistów zajmujących się e-sportem, doświadczeniami VR/AR (wirtualna/rozszerzona rzeczywistość).

Uczelnia udostępni też naukowcom narzędzie *Subject Pool*. System umożliwia szeroki udział studentów w badaniach sondażowych prowadzonych na uczelni.

UW zdobył status uczelni badawczej w konkursie MNiSW i będzie otrzymywał w latach 2020-2026 zwiększoną o 10% (ponad 70 mln zł) subwencję. Środki te umożliwią sfinansowanie 70 działań opisanych we wniosku konkursowym złożonym przez uniwersytet. Więcej o „Inicjatywie doskonałości” na UW przeczytać można w folderze dołączonym do tego numeru pisma „UW” oraz na stronie www.uw.edu.pl/idub.

Wyzwanie petabajtów. Narzędzia zaawansowanej matematyki i informatyki w analizach wielkich zbiorów danych – od losowych procesów na giełdzie po diagnostykę medyczną

Priorytetowy obszar badawczy „Wyzwanie petabajtów” łączyć będzie wiedzę z matematyki, informatyki, ekonomii, finansów oraz nauk biologicznych i medycyny. Badania prowadzone głównie przez takie jednostki, jak Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki czy Digital Economy Lab UW dotyczyć będą ogromnych zasobów danych w przestrzeni wirtualnej, liczonych w petabajtach, czyli biliardach bajtów.

– Zdominowani jesteśmy nieustanną potrzebą zdobywania informacji – danych medycznych czy danych pochodzących ze śledzenia zachowań użytkowników stron internetowych. Ogrom zdobytych informacji byłby jednak bezużyteczny bez zaawansowanych narzędzi matematycznych i informatycznych, które pozwalają sprostać wyzwaniom związanym z przechowywaniem, przetwarzaniem i interpretowaniem pozyskanych petabajtów danych – mówi prof. Agnieszka Świerczewska-Gwiazda, prodziekan Wydziału Matematyki, Informatyki i Mechaniki UW.

Wielkie zbiory danych mają zastosowanie w niemal każdej dziedzinie życia: innowacjach technologicznych, finansach czy medycynie. Ich kontrolowanie umożliwia funkcjonowanie w społeczeństwie informacyjnym i ułatwia zrozumienie zachodzących zjawisk. – Nowe globalne wyzwania współczesnego świata budują naturalny most pomiędzy matematyką i informatyką a większością innych nauk: biologią, fizyką czy medycyną. Analiza ogromnych zasobów danych

umożliwia przewidywanie ewolucji procesów fizycznych, zjawisk biologicznych oraz zachowań społecznych – podkreśla prof. Świerczewska-Gwiazda.

Środki pozyskane w konkursie „Inicjatywa doskonałości” pozwolą, w ramach obszaru „Wyzwanie petabajtów”, na wspieranie potencjału pracowników, doktorantów oraz studentów. Będzie to możliwe m.in. poprzez utworzenie nowych grup badawczych, organizację tematycznych programów badawczych, a także poprzez inne zaplanowane działania szczegółowe.

Jednym z takich działań jest projekt *Transfer wiedzy i meta-uczenie*. Powstanie zespół, który będzie zajmował się transferem wiedzy w dziedzinie przetwarzania obrazów i w obszarze robotyki oraz rozwojem techniki meta-uczenia. Początkowo badacze skupią się na interakcjach ramion robotycznych z przedmiotami codziennego użytku, natomiast w dalszej perspektywie obejmą badaniami również drony i inne rodzaje robotów.

– Robotyka bardzo dobrze wpisuje się w temat wyzwań petabajtów, gdyż kamery i inne czujniki sensoryczne, z których korzystają roboty, generują ogromne ilości danych. Aby roboty mogły efektywnie z tych danych korzystać, potrzebne są nowoczesne metody uczenia maszynowego – wyjaśnia laureat grantu ERC prof. Marek

Cygan z Wydziału Matematyki, Informatyki i Mechaniki, który będzie kierował zespołem badawczym powstałym w ramach planowanego działania.

W ramach POB „Wyzwanie petabajtów” sfinansowane zostaną także działania, których celem jest zwiększenie atrakcyjności kształcenia zorientowanego na badania naukowe. Krokiem w tym kierunku będzie utworzenie Zaawansowanych Studiów Magisterskich, adresowanych do niedużej grupy studentów – głównie tych, którzy planują podjęcie studiów doktoranckich. Program studiów będzie realizowany na bazie cykli intensywnych kursów i zindywidualizowanej dydaktyki, a studenci już na wczesnym etapie będą włączani w działalność badawczą.

Poprzez stworzenie systemu podwójnych dyplomów doktorskich w dyscyplinach informatyka i matematyka wspierany będzie także rozwój naukowy doktorantów. Młodzi badacze będą mogli skorzystać z wyjazdu na semestralny staż zagraniczny i uzyskać podwójny stopień naukowy. Realizacja tego projektu odbywać się będzie m.in. w ramach współpracy uczelni Sojuszu 4EU+.

WYBORY 2020 NA UW

WAŻNE TERMINY

31 stycznia – do tego dnia Rada Uczelni prowadziła otwarty nabór kandydatów na rektora

17 lutego – zakończyły się wybory członków Kolegium Elektorów

3 marca – pierwsze posiedzenie Kolegium Elektorów – głosowanie indykacyjne **w celu wskazania kandydatów na rektora**

do 6 marca – zgłaszanie kandydatów na przedstawicieli do Senatu

do 11 marca – zgłoszenie Senatowi przez Radę Uczelni **kandydatów na rektora**

16 marca – spotkanie prezentujące kandydatów do Senatu wybieranych przez Kolegium Elektorów Uniwersytetu

18 marca – posiedzenie Senatu w sprawie opiniowania kandydatów na rektora

do 23 marca – rejestracja przez UKW kandydatów na rektora

30 marca – spotkanie z kandydatami na rektora organizowane przez UKW

22 kwietnia – wybór rektora i członków Senatu przez Kolegium Elektorów Uniwersytetu

do 22 kwietnia – wybór członków Senatu na wydziałach

do 29 maja – zakończenie procedur związanych z wyłonieniem kandydatów na dziekana

Dodatkowe informacje

Zasady wyboru i odwoływania organów oraz innych podmiotów na uniwersytecie reguluje Statut UW – Dział IV, przyjęty 26 czerwca 2019 roku przez Senat UW:

www.uw.edu.pl/universytet/wazne-dokumenty

Strona Uczelnianej Komisji Wyborczej:
www.ukw.uw.edu.pl

Strona Uniwersytetu:
www.uw.edu.pl/wybory-2020-na-uw

Twitter: twitter.com/anna_korzekwa
– informacje o wyborach na UW na bieżąco, hashtag: **#wyborynaUW**

Wiosną na UW odbędą się m.in. wybory rektora i członków Senatu uczelni. Kampania rozpoczęła się wcześniej niż w poprzednich latach. Znamy już pierwsze osoby, które wyraziły chęć kandydowania w wyborach rektorskich.

3 POTENCJALNYCH KANDYDATÓW

Pierwszy oficjalnie chęć kandydowania na stanowisko rektora UW zapowiedział prof. Andrzej Tarlecki, matematyk i informatyk, prorektor UW odpowiedzialny za sprawy kadrowe i finansowe. Jego deklaracja programowa ukazała się w poprzednim numerze naszego pisma (nr 5/2019). 11 stycznia prof. Tarlecki napisał na Twitterze: „Tak – zamierzam kandydować w wyborach Rektora UW nadchodzącej kadencji. Liczę na głosy elektorów; zgłoszę też swoją kandydaturę Radzie Uczelni”. Tydzień później, 19 stycznia także na Twitterze zamiar kandydowania w wyborach zapowiedział prof. Alojzy Z. Nowak, dziekan Wydziału Zarządzania: „Odpowiadając na liczne pytania: Tak, będę kandydował na Rektora UW. Chcę uszanować dobre zwyczaje uniwersyteckie i ubiegać się o rekomendację w wyborach indykacyjnych. Ważne dla mnie jest poparcie Społeczności Uniwersytetu – Ludzi Nauki, Administracji, Doktorantów i Studentów”. Prof. Aleksander F. Żarnecki fizyk, członek Senatu UW, zamiar kandydowania zapowiedział w liście do społeczności UW: „Będę ponownie ubiegał się o mandat senatora UW, ale jestem również gotów, jeśli obdarzą mnie Państwo swoim zaufaniem, podjąć się dużo poważniejszych wyzwań. Dlatego zdecydowałem się przedstawić Radzie Uczelni swoją kandydaturę na Rektora UW.” – napisał 18 stycznia.

UKW I 389 ELEKTORÓW

Organizacją wyborów i nadzorem nad ich przebiegiem na Uniwersytecie zajmuje się Uczelniana Komisja Wyborcza.

Rektor uczelni jest wybierany przez Kolegium Elektorów. Członkowie Kolegium Elektorów to reprezentanci wszystkich grup społeczności akademickiej – nauczycieli, pracowników niebędących nauczycielami akademickimi, doktorantów i studentów.

Zgodnie z uchwałą UKW Kolegium Elektorów w tym roku będzie liczyć 389 członków: 311 reprezentujących pracowników Uniwersytetu, 5 wybranych spośród doktorantów i 73 reprezentantów studentów.

Elektorów wybierała oddzielnie każda z grup społeczności akademickiej na wydziale lub w okręgu wyborczym (w przypadku osób niezatrudnionych na wydziale). Wybór elektorów zakończył się 17 lutego.

WYBORY REKTORA

Kandydatów na rektora zgłaszają: Rada Uczelni i elektorzy w głosowaniu indykacyjnym.

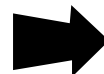
Rada Uczelni do 31 stycznia przyjmowała zgłoszenia od kandydatów zainteresowanych pełnieniem funkcji rektora.

Pierwsze posiedzenie Kolegium Elektorów odbędzie się 3 marca. Wtedy odbędzie się głosowanie indykacyjne. O tym, kto będzie kierować uczelnią w kadencji 2020-2024, dowiemy się 22 kwietnia.

Schema wyborów Rektora Uniwersytetu Warszawskiego w roku 2020

kandydatury Rady Uczelni

Rada Uczelni zbiera zgłoszenia osób zainteresowanych nominowaniem na kandydatów w wyborach rektorskich 2020 (termin zgłoszeń: **31 stycznia**)

osoby nominowane przez Radę Uczelni

kandydatury z głosowania indykacyjnego

Kolegium Elektorów w głosowaniu indykacyjnym wyłania kandydatury (§ 33 Statutu)
3 marca

osoby wyłonione w głosowaniu indykacyjnym

Poprzednie wybory

Kadencja 2020-2024

Rektor

- › Kandydatów na rektora wskazują elektorzy w głosowaniu indykacyjnym.
- › Kandydatów na rektora wskazują elektorzy i Rada Uczelni (szczegółowo procedura wyboru rektora została przedstawiona na schemacie).

Prorektorzy

(Szczegóły: § 57 Statutu UW)

- › Kandydatów na prorektorów może przedstawić wyłącznie rektor elekt.
- › Prorektorzy są wybierani w głosowaniu przez Kolegium Elektorów.
- › Kandydaci na prorektorów muszą spełniać warunki, jakie ustawa określa dla kandydata na rektora.
- › Prorektorów powołuje (i może odwołać w trakcie kadencji) rektor; wybory nie odbywają się.
- › Kandydat na prorektora musi spełniać warunki, jakie ustawa nakłada na osobę pełniącą funkcje kierownicze na uczelni (nie obowiązuje limit wieku – 67 lat); musi być zatrudniony na UW jako podstawowym miejscu pracy na stanowisku profesora lub profesora uczelni lub mieć stopień doktora habilitowanego.

Senat

(Szczegóły: § 38-40 Statutu UW)

- › W skład Senatu wchodzi z urzędu rektor, prorektorzy, dziekani wydziałów oraz pochodzący z wyborów członkowie wszystkich grup społeczności akademickiej: samodzielnych pracowników naukowych, innych nauczycieli akademickich, pracowników administracji, doktorantów i studentów.
- › Członków Senatu wybierają elektorzy; każda grupa społeczności akademickiej wybiera tylko kandydatów należących do tej samej grupy.
- › Kandydaci na członków Senatu wybierani są na wydziałach i w okręgach wyborczych; każda kuria wybiera oddzielnie kandydatów na swoich przedstawicieli; kandydata na senatora UW może zgłosić każdy członek danej grupy społeczności akademickiej mający czynne prawo wyborcze.
- › Wybór członków Senatu przeprowadzany jest na tym samym zebraniu Kolegium Elektorów, na którym wybierani są prorektorzy.
- › W skład Senatu wchodzi rektor oraz przedstawiciele profesorów i profesorów uczelni, pozostałych pracowników UW, doktorantów i studentów (prorektorzy uczestniczą w posiedzeniach Senatu zgłosem doradczym).
- › Członkowie Senatu reprezentujący profesorów i profesorów uczelni wybierani są: a) na wydziałach – na każdym wydziale wybierany jest jeden przedstawiciel tej grupy pracowników UW; wyboru dokonują profesorowie i profesorki uczelni, b) przez członków Kolegium Elektorów będących profesorami i profesorkami uczelni.
- › Członkowie Senatu reprezentujący innych pracowników UW są wybierani przez Kolegium Elektorów (osobno swoich przedstawicieli wybierają nauczyciele akademicki i pracownicy administracji).
- › Kandydatów na członków Senatu zgłasza się do Uczelnianej Komisji Wyborczej; każdy kandydat na senatora UW musi dołączyć listę poparcia podpisaną przez co najmniej 10 członków społeczności akademickiej, z której ma być wybrany.
- › Wybór członków Senatu odbędzie się tego samego dnia co wybór rektora (22 kwietnia).

Dziekani

(Szczegóły: § 59 Statutu UW)

- › Dziekan jest wybierany przez kolegium elektorów wydziału.
- › Dziekana powołuje rektor na wniosek kolegium elektorów wydziału. Rektor może zwrócić się z wnioskiem do kolegium elektorów wydziału o wskazanie innego kandydata. Kolegium elektorów może podtrzymać wskazaną kandydaturę lub wskazać innego kandydata na dziekana.

Senat opiniuje osoby zgłoszone w obu ścieżkach, opinia nie jest wiążąca dla Kolegium Elektorów (§ 32 ust. 2 i § 33 ust. 3 Statutu)
18 marca

ostateczna lista kandydatów: 2 osoby zgłoszone przez Radę Uczelni oraz osoby wyłonione w głosowaniu indykacyjnym (§ 34 Statutu)

publiczna debata kandydatów/ kandydatek na rektora
30 marca

Kolegium Elektorów wybiera rektora spośród kandydatów/kandydatek (wymagana większość bezwzględna głosów Kolegium Elektorów, § 35 Statutu)
22 kwietnia

KLIMATYCZNIE

 Daiwa
Maksimowicz

„Kraj świata albo dział ziemi od południa na północ takiej szerokości, która pół godziny odmiany we dnie albo w nocy czyni” – tak słownik Grzegorza Knapkiego (1621) definiował wyraz, który, zgodnie z werdyktem kapituły językoznawców, zwyciężył w konkursie na Słowo Roku 2019. Swojego zwycięzcę wyłonili też w głosowaniu internauci. Instytut Języka Polskiego zorganizował ten ogólnopolski plebiscyt już po raz dziewiąty.

Klimat to słowo pochodzenia greckiego. Może przyjmować różne znaczenia. Przez kapitułę plebiscytu zostało wyróżnione jako określenie zespołu zjawisk i procesów atmosferycznych charakterystycznych dla danego obszaru. „Klimat” należy do tych wyrazów, które są najdłużej obecne w zestawieniach dotyczących słów o najwyższej kluczowości. Po raz pierwszy w tym kontekście pojawił się w 2012 roku (przy okazji szczytu klimatycznego w Dausze).

Listę słów i wyrażań, na które można było oddawać swój głos w internetowym plebiscycie, udostępniono na stronie sloworoku.uw.edu.pl. W ten sposób lub poprzez przedstawienie własnej propozycji zgłoszono 34 tysiące razy. Rzeczownik „klimat” zajął drugie miejsce, otrzymując 9,24% głosów. Nieco więcej otrzymał akronim „LGBT” (9,90%). Trzecie miejsce należało do słowa „hulajnoga” (5,99%).

Inne słowa, które na podium plebiscytu Słowo Roku 2019 umieściła kapituła językoznawców, to: akronim „LGBT” oraz „feminatywum”. Pierwszy stanowi powstały w latach 60. angielski skrót od *lesbian, gay, bisexual, and transgender* (lesbijki, geje, osoby biseksualne, osoby transseksualne), częściej występujący obecnie jako *LGBT+*, obejmujący jeszcze osoby aseksualne (ang. *asexual*), interplciowe (ang. *intersexual*), queer, niebinarne (ang. *non-binary*) i kwestionujące porządek płci (ang. *questioning*). „Feminatywum” zaś oznacza rzeczownik osobowy żeński utworzony od męskiego.

Monitorowanie częstości pojawiania się słów w mediach to zadanie i cel uniwersyteckiego zespołu projektu *Słowa na czasie*. W jego skład wchodzi językoznawcy z Wydziału Polonistyki UW.

Analogiczne plebiscyty na słowo roku odbywają się również w innych państwach. W edycji 2019 wyrażenia związane z klimatem zwyciężyły w Wielkiej Brytanii („strajk klimatyczny” – plebiscyt Collins Dictionary, „zagrożenie klimatyczne” – plebiscyt Oxford Dictionaries), Czechach („klimat”), Szwajcarii francusko- i włoskojęzycznej („zielona fala”) oraz niemieckojęzycznej („młodzież dla klimatu”).

To już dziewiąta edycja plebiscytu na Słowo Roku, zorganizowana z inicjatywy językoznawców z Instytutu Języka Polskiego UW. Pierwsza dotyczyła najistotniejszego wyrazu w roku 2011. Od 2014 roku w konkursie odbywają się dwa oddzielne głosowania. Swojego wyboru dokonują członkowie kapituły oraz internauci. Rezultaty dziewięcioletnich badań nad kluczowością słów polskiego dyskursu publicznego prowadzonych na UW przedstawia książka *Słowa roku, słowa miesiąca, słowa dnia* (red. M. Kwiecień, M. Łaziński, wyd. Wydział Polonistyki UW, Fundacja Języka Polskiego, Dom Wydawniczy ELIPSA). Wyniki plebiscytu na Słowo Roku 2019 zostały ogłoszone 3 stycznia podczas konferencji prasowej w Sali Senatu UW.

SŁOWA ROKU 2011-2019

Rok	Werdykt kapituły językoznawców	Wyniki głosowania internetowego
2011	PREZYDENCJA	-
2012	PARABANK	-
2013	GENDER	-
2014	KILOMETRÓWKA	SEPARATYSTA
2015	UCHODŹCA	UCHODŹCA
2016	TRYBUNAŁ	500+
2017	PUSZCZA	REZYDENT
2018	KONSTYTUCJA	KONSTYTUCJA
2019	KLIMAT	LGBT/KLIMAT

KAPITUŁA JĘZYKOZNAWCÓW:

prof. Jerzy Bartmiński
(Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)
prof. Jerzy Bralczyk
(Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet SWPS)
dr hab. Katarzyna Kłosińska (Uniwersytet Warszawski)
prof. Ewa Kołodziejek (Uniwersytet Szczeciński)
prof. Marek Łaziński (Uniwersytet Warszawski)
prof. Andrzej Markowski (Uniwersytet Warszawski)
prof. Jan Miodek (Uniwersytet Wrocławski)
prof. Renata Przybylska (Uniwersytet Jagielloński)
prof. Halina Zgólkowa
(Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Opracowanie: redakcja

Współpraca: prof. Krzysztof Kłincewicz, Kinga Leśniewska, Anna Lewandowska, dr Marzanna Popławska, Aleksandra Wojtasiak, dr hab. Beata Wójtowicz, Michał Zaród

UW GRATULUJE OLDZE TOKARCZUK

10 grudnia w Sztokholmie Olga Tokarczuk odebrała literacką Nagrodę Nobla przyznaną za rok 2018. Pisarka jest uznawana za jedną z najwybitniejszych przedstawicielek literatury najnowszej w Polsce i na świecie. W swoim dorobku ma m.in. powieści, zbiory esejów, tom poetycki i scenariusze filmowe. Za swoją twórczość została uhonorowana wieloma nagrodami, w tym The Man Booker International Prize 2018 za powieść *Bieguni* (*Flights*) i Nagrodą Literacką „Nike” za powieści: *Bieguni* (2008) i *Księgi Jakubowe* (2015).

Olga Tokarczuk z wykształcenia jest psychologiem. W 1987 roku ukończyła studia na Wydziale Psychologii UW. Jest piątym polskim laureatem Nagrody Nobla w dziedzinie literatury i zarazem jedną z trzech osób w tym gronie, obok Henryka Sienkiewicza i Czesława Miłosza, które studiowały na Uniwersytecie Warszawskim.

Z okazji wręczenia Nagrody przez Komitet Noblowski 9 i 10 grudnia na uczelni odbyła się akcja „UW gratuluje Oldze Tokarczuk”. Celem inicjatywy było zachęcenie studentów i pracowników Uniwersytetu do dołączenia do gratulacji składanych Noblistce poprzez sfotografowanie się ze specjalną ramką okolicznościową. Plansza nawiązywała do twórczości Olgi Tokarczuk oraz zawierała cytaty z listu pisarki skierowanego do prof. Marcina Pałysa, rektora UW.

Każda osoba biorąca udział w akcji mogła udostępnić zdjęcie w mediach społecznościowych, oznaczając je nazwą profilu Uniwersytetu oraz hashtagami #UWgratulujeTokarczuk i #NoblistkajestUW.

Łącznie na UW studiowało sześcioro laureatów Nagrody Nobla: Henryk Sienkiewicz, Menachem Begin, Czesław Miłosz, Joseph Rotblat, Leonid Hurwicz i Olga Tokarczuk.

Organizatorem akcji było Biuro Prasowe Uniwersytetu Warszawskiego.

STYPENDIA IM. ANNY BORNUS

7 stycznia w Sali Złotej Pałacu Kazimierzowskiego odbyło się uroczyste wręczenie dyplomów laureatom stypendium im. Anny Bornus. Wsparcie finansowe trafiło do dwóch osób z UW – Moniki Pikuzińskiej, studentki chemii oraz Mateusza Gregorskiego, doktoranta w dziedzinie nauk o polityce publicznej, a także do Jakuba Gietki, studenta Szkoły Głównej Handlowej.

Paweł Wdówik, kierownik Biura ds. Osób Niepełnosprawnych, przypomniał, jaką postawę prezentowała patronka stypendium: „Wspomnę o tym, co tego dnia dla mnie jest zawsze najważniejsze. Ta postawa, którą miała Ania, jako osoba walcząca do końca, to znaczy realizująca swoje plany, mimo ciężkiej choroby. Ona nie poddawała się, to znaczy realizowała program studiów, tak jakby każdy kolejny dzień był zwykłym dniem. To jest postawa, która – myślę – jest najbardziej warta upamiętnienia”.

Stypendium stanowi dar fundacji założonej przez rodzinę Anny Bornus, studentki Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego w latach 2010-2011, zmarłej z powodu choroby nowotworowej 6 stycznia 2013 roku.

Stypendium adresowane jest do osób, które dążą do uzyskania wykształcenia, pokonując codzienne trudności związane z poważną sytuacją zdrowotną. Celem wsparcia jest dofinansowanie kosztów zatrudnienia asystenta osoby niepełnosprawnej. W tym roku stypendium zostało wręczone po raz siódmy, a po raz pierwszy przyznano je również osobie spoza UW.

Uroczystość wręczenia stypendiów im. Anny Bornus, 7 stycznia 2020 roku.
Fot. E. Siech.

KSIAŻĘCA WIZYTA

W listopadzie Uniwersytet gościł następcę duńskiego tronu – księcia Fryderyka – i jego małżonkę, księżną Marię. Ich wizyta w Polsce związana była z obchodami 100. rocznicy ponownego nawiązania stosunków dyplomatycznych między obu państwami. Na UW uczestniczyli w uroczystym otwarciu konferencji pt. „Just Across The Sea – 100 Years of Polish-Danish Diplomatic Relations”, zorganizowanej przez Instytut Historyczny UW, Uniwersytet Południowej Danii oraz Duński Instytut Kultury.

EIT RAW MATERIALS

Uniwersytet Warszawski zaangażował się w kolejną europejską Wspólnotę Wiedzy i Innowacji (Knowledge and Innovation Community). EIT Raw Materials jest trzecią wspólnotą, do której dołączył Uniwersytet Warszawski (dwie pozostałe to EIT Food oraz EIT Climate-KIC).

W ramach EIT Raw Materials pracownicy Wydziału Chemii UW będą uczestniczyć w projekcie badawczym *Advanced Low-Platinum Hierarchical Electrocatalysts for Low-Temperature Fuel Cells* (Zaawansowane technologiczne niskotemperaturowe katalizatory do zastosowania w niskotemperaturowych ogniwach paliwowych). Celem projektu jest opracowanie nowych, wydajnych i trwałych katalizatorów do ogniw paliwowych, które będą pozbawione platyny i innych metali szlachetnych. Oprócz badaczy z Polski, w prace są zaangażowani naukowcy z Włoch i Francji, a koordynuje je Uniwersytet w Padwie.

W skład EIT Raw Materials wchodzi instytucje badawcze i przedsiębiorstwa z branży surowcowej. Prace prowadzone w ramach EIT Raw Materials mają wzmocnić konkurencyjność europejskiego sektora minerałów, metali i innych surowców poprzez rozwijanie innowacyjności, wiedzy i edukacji oraz przedsiębiorczości w tym zakresie.

Wspólnoty Wiedzy i Innowacji powstają przy Europejskim Instytucie Innowacji i Technologii (EIT). Są one ogólnoeuropejskimi zrzeszeniami instytucji badawczych i przedsiębiorstw, powoływanych dla znalezienia rozwiązań głównych wyzwań globalnych. Obecnie istnieje 8 takich wspólnot.

INFRASTRUKTURA DO BADAŃ NAD RELIGIĄ

Grupa naukowców z 10 krajów chce stworzyć kompleksową infrastrukturę badawczą z zakresu studiów nad religią. Infrastrukturę należy tu rozumieć jako platformę wymiany wiedzy i kontaktów między badaczami i ośrodkami badawczymi.

Powstaje ona w ramach projektu RESILIENCE (*Religious Studies Infrastructure: Tools, Expert, Connections and Centers*), którego dalekosiężnym celem jest opracowanie europejskiej strategii mierzenia się z wyzwaniem różnorodności religijnej. Według pomysłodawców projektu, wiedza to najlepsza baza dla rozwiązywania trudności wynikających ze współistnienia wielu religii.

W projekcie uczestniczą pracownicy Wydziału „Artes Liberales”: Sylwia Borowska-Kazimiruk i Wojciech Kordyżon, a także Maja Bogajczyk z Biblioteki Uniwersyteckiej. Pracami zespołu warszawskiego kieruje dr Michał Choptiany z Wydziału „Artes Liberales”. Poza Polską w RESILIENCE uczestniczą naukowcy z Albanii, Belgii, Bośni i Hercegowiny, Bułgarii, Francji, Grecji, Holandii, Niemiec oraz Włoch.

RESILIENCE rozpoczął się we wrześniu 2019 roku i potrwa 2 lata. Naukowcy ubiegają się o przyznanie statusu infrastruktury badawczej Europejskiego Forum Strategicznego Infrastruktur Badawczych (European Strategy Forum on

Research Infrastructures) w obszarze badań nad religią.

Forum po raz kolejny aktualizuje tzw. Europejską Mapę Drogową Infrastruktury Badawczej, skupiając projekty naukowe najbardziej istotne dla stworzenia w Unii Europejskiej bazy badawczej, która będzie odpowiadać koncepcji otwartej nauki, nieznającej granic państwowych. Więcej na stronie: www.esfri.eu.

Projekt RESILIENCE jest finansowany ze środków programu Horyzont 2020. Strona projektu: www.resilience-ri.eu.

UNIWERSYTECKI START-UP NA SZCZYCIE

13 listopada w Lizbonie odbył się EIT Food Venture Summit – doroczne wydarzenie, w którym uczestniczą przedstawiciele start-upów EIT Food, inwestorów, organizacji partnerskich Wspólnoty Wiedzy i Innowacji w obszarze żywności. Nagrodę dla najlepszego europejskiego start-upu spożywczego na wczesnym etapie rozwoju przyznano firmie Fejuice z Serbii, oferującej napoje wspierające walkę z anemią.

Zespół Fejuice brał udział w programie inkubatora rolno-spożywczego EIT Food Seedbed, pracując pod opieką warszawskiego oddziału Seedbed na UW, który prowadzi zespół pod kierunkiem prof. Krzysztofa Klineciewicza z Wydziału Zarządzania UW.

W ramach wydarzenia swój start-up – SatAgro – prezentował również dr Przemysław Żelazowski

z Centrum Nowych Technologii UW. Uwzględniając dodatkowo zaangażowanie uczelni w realizację projektów *Global Food Ventures* oraz *Jumpstarter*, UW był aktywnym uczestnikiem EIT Food Venture Summit – obok przedstawicieli takich instytucji jak Uniwersytet Cambridge, Queen's University of Belfast i EPFL.

BIZNESY Z WYRÓŻNIENIEM

„Sama wiedza nie wystarczy, trzeba ją jeszcze stosować. Chęć nie wystarczy, trzeba działać”. Takim cytatem Bruce’a Lee rozpoczęła się uroczystość wręczenia nagród laureatom trzeciej edycji konkursu „Przedsiębiorca Roku Uniwersytetu Warszawskiego”. Wyróżniono – prowadzone przez studentów i absolwentów UW – organizacje oraz firmy, których działalność cechuje się innowacyjnością, społecznym zaangażowaniem oraz efektywnością. Gala wręczenia nagród odbyła się 21 listopada w dawnej Bibliotece Uniwersyteckiej.

– Nieważne, który wydział ukończyliście. Ważne jest to, że staliście się przedsiębiorcami. Zdobyliście się na odwagę, zaczęliście biznes – powiedział podczas uroczystości prof. Alojzy Z. Nowak, dziekan Wydziału Zarządzania UW.

Kapituła konkursu składa się z przedstawicieli świata biznesu i nauki, którzy decydują o wyłonieniu finalistów oraz przyznaniu nagród w pięciu kategoriach konkursowych. Nagrody główne otrzymali: Bracia Sadownicy („Start-up Roku” Wydziału Zarządzania), Plantalux („Start-up Roku UW”), Brand Republic („Przedsiębiorca Społeczny”), Kancelaria Ożóg Tomczykowski („Master of Business”). W kategorii „Innowator/Innowacja Roku” w tej edycji nie przyznano nagrody głównej.

Organizatorami plebiscytu są Centrum Przedsiębiorczości Wydziału Zarządzania UW oraz Uniwersytecki Ośrodek Transferu Technologii UW.

Finałisti i organizatorzy konkursu „Przedsiębiorca Roku UW 2019”. Fot. Centrum Przedsiębiorczości Wydziału Zarządzania UW.

^ Studenci UKKNJN podczas wizyty w Berlinie. Fot. UKKNJN.

DO BERLINA PO WIEDZĘ

Urząd Kanclerza Federalnego Niemiec, „Pałac Łez”, kopuła widokowa siedziby Bundestagu – to wybrane z miejsc, które zwiedzili studenci II roku Kolegium Kształcenia Nauczycieli Języka Niemieckiego UW podczas podróży do Berlina. Dla jedenastoosobowej grupy pod opieką Teresy Röhr z Centrum Kształcenia Nauczycieli Języków Obcych i Edukacji Europejskiej UW wyjazd ten miał jednak przede wszystkim walory edukacyjne. Wystawy poświęcone historii Niemiec, wykłady na temat pracy Kanclerza i innych urzędów państwowych czy możliwość weryfikacji własnych kompetencji językowych w praktyce to elementy w dużym stopniu wzbogacające kształcenie przyszłych germanistów.

Wyjazd do stolicy Niemiec został zrealizowany w ramach projektu *Poznanie przez doświadczenie*. Odbывał się od 11 do 13 grudnia 2019 roku.

SEKRETARZ SOJUSZU

2 stycznia Volker Balli objął stanowisko sekretarza generalnego Sojuszu 4EU+, do którego należy Uniwersytet Warszawski i pięć innych europejskich uczelni badawczych. Zadaniem sekretarza generalnego będzie nadzorowanie

realizacji wszystkich działań 4EU+, w tym inicjatywy European Universities. Volker Balli będzie miał również wpływ na rozwój wizji, misji i strategii Sojuszu oraz będzie wspierał współpracę z zewnętrznymi partnerami 4EU+.

Aktualne informacje na temat Sojuszu 4EU+ są dostępne na stronie www.uw.edu.pl/4euplusalliance.

DZIESIĘCIORO WYBRANYCH

5 grudnia Zgromadzenie Ogólne Polskiej Akademii Nauk wyłoniło nowych krajowych członków PAN. Wybrano 38 członków rzeczywistych oraz 51 członków korespondentów. Wśród nich jest dziesięcioro przedstawicieli UW:

- **Nauki biologiczne i rolnicze** (członek korespondent):

prof. dr hab. Andrzej Dziembowski (Wydział Biologii);

- **Nauki humanistyczne i społeczne** (członkowie korespondenci):

prof. dr hab. Marek Mejor (Wydział Orientalistyczny), prof. dr hab. Antoni Sulek (Wydział Filozofii i Socjologii);

- **Nauki ścisłe i nauki o Ziemi** (członkowie rzeczywisti):

prof. dr hab. Paweł Kulesza (Wydział Chemii), prof. dr hab. Henryk Woźniakowski (Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki);

- **Nauki ścisłe i nauki o Ziemi** (członkowie korespondenci):

prof. dr hab. Renata Bilewicz (Wydział Chemii), prof. dr hab. Tomasz Bulik (Obserwatorium Astronomiczne), prof. dr hab. Szymon Malinowski (Wydział Fizyki), prof. dr hab. Krzysztof Pachucki (Wydział Fizyki), prof. dr hab. Jarosław Wiśniewski (Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki).

WYRÓŻNIENIA, ODZNACZENIA, NAGRODY

23 listopada Zgromadzenie Delegatów Polskiego Towarzystwa Matematycznego wybrało nowe władze naczelne PTM. Prezesem stowarzyszenia został **prof. Jacek Miękiś** z Wydziału Matematyki, Informatyki i Mechaniki UW.

Prof. Zbigniew Galus, emerytowany pracownik Wydziału Chemii UW, otrzymał tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Łódzkiego. 29 listopada w Pałacu Biedermanna Uniwersytetu Łódzkiego odbyło się z tej okazji uroczyste posiedzenie Senatu UŁ.

3 grudnia **prof. Michał Gawlikowski** otrzymał Nagrodę im. prof. Jana Zachwatowicza za wybitne osiągnięcia w ochronie dziedzictwa kulturowego. Laureat od kilkudziesięciu lat jest związany z Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej oraz Instytutem Archeologii UW.

5 grudnia minister nauki i szkolnictwa wyższego Jarosław Gowin powołał Polską Komisję Akredytacyjną na kadencję 2020-2023. Nominację na jej przewodniczącego po raz kolejny otrzymał

prof. Krzysztof Diks z Wydziału Matematyki, Informatyki i Mechaniki UW.

9 grudnia absolwentka i współpracowniczka Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej UW **dr Olga Linkiewicz** odebrała Nagrodę Miasta Stołecznego Warszawy im. Kazimierza Moczarskiego za książkę pt. *Lokalność i nacjonalizm. Społeczności wiejskie w Galicji Wschodniej w dwudziestolecie międzywojennym*.

Prof. Nina Pawlak z Katedry Języków i Kultur Afryki na Wydziale Orientalistycznym UW od 50 lat prowadzi badania dotyczące m.in. języka hausa. Dorobek uczoney został uczczony podczas międzynarodowej konferencji na nigeryjskim Bayero University w Kano. W trakcie wydarzenia, które odbywało się od 7 do 8 stycznia, wyrażono podziękowanie dla prof. Pawlak za jej wsparcie i wieloletnie zaangażowanie w badania nad językami i kulturą Afryki.

Uniwersytet Warszawski otrzymał nagrodę Elsevier Research

Impact Leaders Award 2019. Jest ona przyznawana w sześciu kategoriach uczelniom, których badania w największym stopniu wpływają na obraz polskiej nauki na świecie. Nagroda promuje wysoką jakość badań naukowych i ich umiędzynarodowienie. UW został laureatem w kategorii Natural Sciences.

Iwona Nowakowska, studentka **Wydziału Psychologii UW**, została laureatką 16. edycji konkursu „Otwarte drzwi”, organizowanego przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Zdobyła II nagrodę w kategorii prac o tematyce rehabilitacji społecznej za pracę magisterską pt. „Postawy młodzieży licealnej wobec osób z niepełnosprawnością intelektualną – znaczenie udziału w warsztatach antydyskryminacyjnych”, napisaną pod kierunkiem prof. Ewy Pisuli.

Studenci z **Wydziału Matematyki, Informatyki i Mechaniki UW** zdobyli 1. miejsce na XXV Akademickich Mistrzostwach Europy Środkowej w Programowaniu Zespołowym. Drugie miejsce też

zajęli przedstawiciele UW. Członkowie mistrzowskiego zespołu to **Maciej Hołubowicz**, **Dawid Jamka** i **Jan Tabaszewski**. Rozwiązali oni 11 z 12 przygotowanych zadań. Drugie miejsce zajął team w składzie: **Łukasz Kondraciuk**, **Konrad Paluszek** i **Marek Skiba**.

Zespół Pieśni i Tańca UW „Warszawianka” odniósł sukces podczas II Ogólnopolskiego Konkursu Młodych Choreografów, który odbywał się od 6 do 8 grudnia 2019 roku w Koszęcinie. Studenci i instruktorka artystyczna zespołu zostali laureatami zawodów, przygotowując najlepsze kompozycje taneczne. W kategorii „Solo/Duet” I miejsce zajęła **Kamila Kołodko** (studentka **Wydziału Pedagogicznego**, otrzymała również wyróżnienie), a II – **Jakub Teperek** (student **Wydziału Zarządzania**). Jest on także laureatem III miejsca w kategorii „Grupa taneczna”. Zwycięstwo odniósł tu natomiast **Anna Lewandowska** (instruktorka artystyczna w Zespole „Warszawianka”).

>

Laureaci II Ogólnopolskiego Konkursu Młodych Choreografów. Fot. Wojciech Korpusik-Wuka.

NOMINACJE PROFESORSKIE

PREZYDENT ANDRZEJ DUDA NADAŁ TYTUŁ PROFESORA:

prof. dr. hab. Andrzejowi Fabianowskiemu z Wydziału Polonistyki,
prof. dr. hab. Annie Gizie-Poleszczuk z Wydziału Filozofii i Socjologii,
prof. dr. hab. Ryszardowi Kuleszy z Wydziału Historycznego,
prof. dr. hab. Marcinowi Solarzowi z Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych,
prof. dr. hab. Ewie Szczęsnej z Wydziału Polonistyki.

Uroczystość odbyła się 12 grudnia 2019 roku.

SENAT UW NA POSIEDZENIU 18 GRUDNIA 2019 ROKU POZYTYWNE ZAOPINIOWAŁ WNIOSKI W SPRAWIE ZATRUDNIENIA:

na stanowisku profesora uczelni:

dr. hab. Mariusza Trojanowskiego z Wydziału Zarządzania,
dr. hab. Pawła Wojciechowskiego z Wydziału Prawa i Administracji,
dr. hab. Sławomira Żółtka z Wydziału Prawa i Administracji.

ZAPROSZENIA

28 lutego odbędzie się **Dzień Chorób Rzadkich na Wydziale Biologii UW**. Jego głównym celem jest zwiększenie społecznej świadomości oraz wiedzy dotyczącej tego rodzaju schorzeń. W ramach wydarzenia wygłoszonych zostanie pięć wykładów popularnonaukowych. Podczas konferencji wystąpią: prof. dr. hab. Ewa Bartnik z Wydziału Biologii UW, dr. hab. n. med. Agnieszka Rygiel z Instytutu Matki i Dziecka, prof. dr. hab. Grzegorz Węgrzyn z Wydziału Biologii Uniwersytetu Gdańskiego, Przemysław Sobieszczyk z Fundacji EB Polska (pacjent chorujący na pęcherzowe oddzielanie się naskórka) oraz Anna Charko z Fundacji Ludzie i Medycyna (psycholożka pracująca z osobami cierpiącymi na choroby rzadkie).

W trakcie wydarzenia będzie można też odwiedzić stoisko edukacyjne moderowane przez osoby dotknięte chorobami rzadkimi.

Udział w wydarzeniu jest bezpłatny, jednak z powodu ograniczonej liczby miejsc obowiązuje wcześniejsza rejestracja. Szczegółowe informacje na temat uniwersyteckich obchodów światowego Dnia Chorób Rzadkich dostępne są na Facebookowym fanpage'u Zakładu Regulacji Metabolizmu UW (www.facebook.com/RegulacjaMetabolizmu – zakładka „Wydarzenia”).

16 marca rusza szósta edycja wydarzenia **Soft Skills Week**, czyli tygodnia umiejętności miękkich, organizowanego przez Koło Naukowe Strategii Gospodarczej działające przy **Wydziale Nauk Ekonomicznych UW**. Na cykl spotkań

składają się wykłady oraz praktyczne warsztaty poświęcone sposobom rozwoju własnych umiejętności oraz korzyściom z nich wynikającym. W tym roku jako prelegenci wystąpią m.in. Aneta Awtoniuk, Maciej Jabłoński, Łukasz Kutylko, Mikołaj „Mikser” Mądrzyk oraz przedstawiciele firm, przybliżający kwestię znaczenia umiejętności miękkich podczas procesów rekrutacji – w tegorocznej edycji będą to eksperci Goldman Sachs. Tematyka spotkań jest szeroka i obejmuje takie zagadnienia, jak emisja głosu, samodyscyplina, kompetencje miękkie w pracy czy umiejętności improwizacji. Za uczestnictwo w wydarzeniu będzie można, jak co roku, uzyskać certyfikat.

Mija 100 lat od założenia **Polskiego Towarzystwa Fizycznego**. Centralnym punktem

obchodów tej rocznicy będzie Nadzwyczajny **Zjazd Fizyków Polskich** w Warszawie. Jednym z jego współorganizatorów jest **Wydział Fizyki UW**. W gmachu przy ul. Ludwika Pasteura wybitni fizycy i popularyzatorzy tej dyscypliny opowiedzą o swoich osiągnięciach i prowadzonych obecnie badaniach. Wśród poruszonych tematów znajdują się: koncepcja fal grawitacyjnych, ciemna materia, cząstki Higgsa czy egzotyczne nuklidy i promieniotwórczość dwuprotonowa. W ramach wydarzenia odbędzie się też sesja plakatowa pt. „100 plakatów na stulecie”. Przewidziano również zwiedzanie laboratoriów na UW, Politechnice Warszawskiej i w Instytucie Fizyki PAN.

Zjazd odbędzie się od 24 do 26 kwietnia. Szczegółowy program wydarzenia znajduje się na stronie internetowej 100lat.ptf.net.pl.

PATRONAT: LICEALIŚCI BUDUJĄ BIONICZNĄ PROTEZĘ

Kinga Leśniewska, Antoni Popecki, Jakub Szczepaniak i Jan Wojciechowski, uczniowie CXXII Liceum Ogólnokształcącego im. Ignacego Domeyki w Warszawie, to autorzy technologicznego projektu pt. *Mimesis – Protezy Bioniczne*. Realizowany jest on w ramach ogólnopolskiej olimpiady „Zwolnieni z teorii” i zakłada zbudowanie w pełni funkcjonalnej protezy bionicznej, czyli takiej, która jest sterowana za pomocą sygnałów elektrycznych przechodzących przez mięśnie i umożliwia pełen zakres ruchów amputowanej kończyny.

Miałaby z niej skorzystać osoba po amputacji przedramienia.

– Nasze rozwiązanie dotychczas nie było dostępne dla większości potrzebujących ze względu na wysoką cenę. Zminimalizujemy koszty wykonania protezy poprzez zastosowanie technologii druku 3D oraz niestrudzonej wolontaryjnej pracy. Chcemy również zapewnić naszemu beneficjentowi wsparcie w nauce obsługi urządzenia oraz pomoc w przypadku trudności w jego użytkowaniu – mówi Kinga Leśniewska.

Model 3D protezy tworzonej w ramach projektu *Mimesis – Protezy Bioniczne*. Fot. autorzy projektu *Mimesis – Protezy Bioniczne*.

Autorzy planują przedstawić wyniki swojej pracy pod ogólnodostępną licencją. Podkreślają też, że ważnym aspektem ich przedsięwzięcia są walory edukacyjne. Uczniowie liczą, że przyczyni się ono do poszerzenia wiedzy na temat codziennych problemów osób z niepełnosprawnościami,

a także szerokich zastosowań nowoczesnych technologii.

Tworzenie protezy rozpoczęło się na początku 2020 roku. Jak wynika z zasad olimpiady „Zwolnieni z teorii”, czas na realizację projektu upływa 31 marca.

CO Z ERASMUSA?

Opracowanie:

Daiwa Maksimowicz

Podniesienie kompetencji zawodowych, społecznych i językowych – tak krótko można określić jedną z fundamentalnych korzyści wynikającą z uczestnictwa w programie Erasmus+. Przedstawiamy przydatne doświadczenia najczęściej wskazywane w sprawozdaniach wyjeżdżających pracowników i studentów UW*.

STUDENCI WYJEŹDŻAJĄCY NA STUDIA

PRACOWNICY WYJEŹDŻAJĄCY W CELU PROWADZENIA ZAJĘĆ

Wzmocnienie/poszerzenie kontaktów zawodowych lub nawiązanie nowych 96,18%

Wzmocnienie współpracy z instytucją/organizacją partnerską 93,78%

Zwiększenie swojej satysfakcji z pracy 91,55%

Skorzystanie z dobrych praktyk poznanych za granicą 84,04%

PRACOWNICY WYJEŹDŻAJĄCY W CELACH SZKOLENIOWYCH

Skorzystanie z dobrych praktyk poznanych za granicą 92,95%

Wzmocnienie współpracy z instytucją/organizacją partnerską 89,66%

Wzmocnienie/poszerzenie kontaktów zawodowych lub nawiązanie nowych 89,46%

Nabycie właściwych dla sektora szkolnictwa wyższego lub praktycznych umiejętności mających znaczenie dla obecnej pracy i rozwoju zawodowego uczestnika 86,35%

Erasmus+ to realizowany w latach 2014-2020 program Unii Europejskiej na rzecz kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu. Mogą z niego skorzystać zarówno studenci, jak i pracownicy Uniwersytetu. Dzięki niemu istnieje możliwość wyjazdu na część studiów za granicę oraz odbycia praktyk, m.in. w ośrodkach kultury, muzeach, kancelariach prawnych, organizacjach pozarządowych czy też przedsiębiorstwach. Pracownicy zajmujący się działalnością dydaktyczną mają natomiast szansę poprowadzenia zajęć w zagranicznym ośrodku naukowym. W ramach Erasmus+ organizowane są także pracownicze wyjazdy szkoleniowe.

Dotychczas, począwszy od roku akademickiego 2014/2015, w ramach projektu typu *Erasmus – Mobilność edukacyjna z krajami programu* (KA103) przyznano łącznie ponad 7 tysięcy stypendiów na wyjazdy dla studentów oraz ponad 9 tysięcy dla pracowników UW.

*Dane dotyczące poszczególnych kompetencji nabywanych przez uczestników programu Erasmus+ (projekt typu KA103) pochodzą z ich indywidualnych sprawozdań. Zaprezentowane wartości procentowe odnoszą się do średniej liczby uczestników w latach 2014-2017, którzy w danej grupie zgłosili wzrost wskazanej kompetencji.

TAJEMNICE ARCHEONÓW I ICH EWOLUCJA

– Świat żywy można podzielić na organizmy eukariotyczne, np. ssaki, rośliny i zwierzęta, oraz prokariotyczne, np. bakterie i archeony. Wraz z moim zespołem badamy, jak architektura komórek eukariotycznych wyewoluowała z komórek prokariotycznych. Chcemy dowiedzieć się, w jaki sposób tak skomplikowana struktura, jak np. komórka ludzka mogła powstać – mówi dr Piotr Szwedziak z CeNT UW. W styczniu Europejska Organizacja Biologii Molekularnej przyznała naukowcowi Installation Grant, dzięki któremu będzie mógł rozwinąć swoje laboratorium.

Dr Piotr Szwedziak jest jednym z dziewięciu młodych badaczy, którzy otrzymali grant EMBO. Mikrobiolog prowadzi badania dotyczące archeonów – przodków eukariontów – i ich ewolucji.

ARCHEONY I GRACJA

Archeony są uznawane za jedną z trzech domen życia. Mają cechy wspólne zarówno bakterii, jak i eukariontów. Często bytują w ekstremalnych warunkach, np. w gorących źródłach, silnie zakwaszonych lub alkalicznych wodach czy pustyniach solnych.

– W Laboratorium Strukturalnej Biologii Komórki wykorzystujemy metody biologii strukturalnej i biochemii. Naszym głównym narzędziem jest mikroskop krioelektronowy. Elektronowy, ponieważ to te cząstki elementarne używane są do wizualizacji próbki, w odróżnieniu od światła używanego w klasycznym mikroskopie optycznym, przedrostek krio- oznacza, że wszystko odbywa się w temperaturze ciekłego azotu – wyjaśnia biolog z UW.

Mikroskopia krioelektronowa jest technologią pozwalającą na obrazowanie biocząsteczek z atomową rozdzielczością. Za pomocą kriogenicznego transmisyjnego mikroskopu elektronowego 200 kV Glacios, którym dysponuje Uniwersytet Warszawski, można odkryć struktury cząsteczek o rozdzielczości do 2,6 Ångströmów. To jeden z dwóch tego typu urządzeń w Polsce. Nazwano je *Gracja*. Dr Szwedziak podkreśla, że obecnie nie sposób wyobrazić sobie nowoczesnej biologii strukturalnej bez takiego urządzenia.

CAMBRIDGE – ZURYCH – WARSZAWA

Nagrodzony przez EMBO naukowiec jest na UW od maja 2019 roku. Rozprawę doktorską dotyczącą podziału komórkowego u bakterii obronił na Uniwersytecie w Cambridge, pracując w Laboratorium Biologii Molekularnej w Cambridge (MRC-LMB), prestiżowej instytucji, której badacze zdobyli 12 Nagród Nobla.

– W 2017 roku Akademia Szwedzka przyznała Nagrodę Nobla w dziedzinie chemii uczonemu, którzy udoskonalili mikroskopię krioelektronową. Jeden z nich – Richard Henderson – prowadzi badania w MRC-LMB – zaznacza dr Szwedziak.

Przed przyjazdem na UW pracował również na stanowisku postdoca na Politechnice Federalnej w Zurychu (ETH Zürich), gdzie badał zjawisko sekrecji w bakteriach.

– Wiele bakterii jest chorobotwórczych. Dzieje się tak, ponieważ wydzielają one różne efekторы będące toksynami. Sekrecja oznacza wydzielanie. Starłem się zrozumieć, jak te urządzenia, ta maszynaria białkowa, która wydziela toksyny, działa i jak jest zbudowana – wyjaśnia naukowiec.

GRANT EMBO

O EMBO Installation Grant mogą ubiegać się młodzi naukowcy z Czech, Polski, Portugalii i Turcji. Przyznawany jest na okres od trzech do pięciu lat. Dzięki dotacji – pięćdziesięciu tysiącom euro rocznie – biolodzy tworzą i rozwijają laboratoria w rodzimych ośrodkach. Dr Szwedziak wskazuje na dwa główne aspekty grantu – finansowy oraz networkingowy.

– Istotniejszy dla mnie jednak jest wymiar networkingowy. Dołączenie do grona badaczy, którzy są najwybitniejszymi mikrobiologami w Europie, pozwoli dzielić się doświadczeniami i umożliwi łatwiejszą współpracę – mówi mikrobiolog.

Oprócz dr. Piotra Szwedziaka, pracującego na UW w ramach Międzynarodowej Agencji Badawczej ReMedy, w tegorocznej edycji EMBO Installation Grant otrzymali jeszcze cztery osoby z polskich ośrodków naukowych: dr Rafał Mostowy i dr Yusuke Azuma z Uniwersytetu Jagiellońskiego, dr Aleksandra Pekowska oraz dr Grzegorz Sumara z Instytutu Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN. Od 2006 roku EMBO wyróżniło 112 liderów grup.

EMBO (Europejska Organizacja Biologii Molekularnej) to prestiżowa organizacja międzynarodowa zrzeszająca ponad 1800 wybitnych badaczy zajmujących się biologią molekularną. Instytucja wspiera utalentowane osoby w osiągnięciu jak najlepszych wyników prac badawczych.

Dr Piotr Szwedziak obok mikroskopu krioelektronowego w CeNT UW.

ROBOTY A DZIECI

Daiwa Maksimowicz

Dr hab. Anna Matysiak jest ekonomistką specjalizującą się w demografii, ze szczególnym uwzględnieniem badań nad rodziną oraz rynkiem pracy. Główne obszary jej naukowych zainteresowań obejmują kwestie zależności między procesem formowania, rozwoju i rozpadu rodzin a aktywnością zawodową ludności i jej uwarunkowaniami instytucjonalnymi oraz kulturowymi. Zarówno stopień doktora, jak i doktora habilitowanego uzyskała w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie.

Granty Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych (ERC) to prestiżowe nagrody przyznawane na realizację przełomowych badań w wybranym obszarze naukowym. Przyznawane są przez niezależną agendę Unii Europejskiej – European Research Council – w pięciu kategoriach: ERC Starting Grant, ERC Consolidator Grant, ERC Advanced Grant, ERC Proof of Concept oraz Synergy Grant.

Dotychczas ERC 36 razy przyznała granty naukowcom pracującym w polskich ośrodkach, w tym – 15 razy naukowcom z Uniwersytetu Warszawskiego.

Roboty zamiast robotników. *Homeworking* w miejsce pracy biurowej. Kontakt wirtualny, a nie bezpośredni. I internet wywołujący permanentną gotowość do działania niemal w każdym miejscu i czasie. Zmian technologicznych przekształcających rynek pracy nie da się zatrzymać. Jaki ma to wpływ na planowanie rodziny i podejmowanie decyzji o rodzicielstwie? Autorką pierwszego wszechstronnego projektu związanego z tą tematyką jest badaczka z UW – dr hab. Anna Matysiak.

zakłada się istnienie niewykorzystanych zasobów każdej z jednostek. Zasoby te wprowadzane są do użytku poprzez ideę wymiany świadczeń „mikrouslug” – najczęściej za pomocą platform internetowych.

– Również postępująca automatyzacja i robotyzacja będzie zmieniać sposób, w jaki pracujemy. Pojawiają się nowe zawody, a niektóre mogą zupełnie zniknąć. I to wymaga od ludzi ciągłego dostosowywania się do rynku pracy i powoduje niepewność: czy będziemy w stanie w przyszłości pracować? – tłumaczy dr hab. Matysiak.

JAK TO SIĘ MA DO DZIECI?

– Oddziaływanie rynku pracy na naszą przyszłość i stabilność finansową, na nasz czas, może wpływać na decyzje o rodzicielstwie. I to właśnie będziemy badać dla wszystkich krajów Unii Europejskiej, Stanów Zjednoczonych i Australii – wyjaśnia dr hab. Matysiak.

Projekt LABFER będzie realizowany przez pięć lat we współpracy z różnymi ośrodkami naukowymi w Europie. Wśród nich znajdują się m.in.: uniwersytety w Oslo, Sztokholmie, Helsinkach oraz we Florencji, The Hertie School of Governance w Berlinie, a także Vienna Institute of Demography w Wiedniu. Ich wybór związany był z takimi czynnikami, jak chęć przeprowadzenia pogłębionego badania w krajach, które różnią się zarówno pod względem instytucjonalnym, jak i kulturowym, czy dostępność odpowiednich danych.

Konkurs ERC Consolidator Grant 2019 został rozstrzygnięty w grudniu ubiegłego roku. Na liście laureatów grantu badaczka występuje z afiliacją Austriackiej Akademii Nauk. Wcześniej, we wrześniu 2019 roku, dr hab. Matysiak została laureatką programu NAWA „Polskie Powroty” i rozpoczęła pracę na Wydziale Nauk Ekonomicznych UW. Po rozstrzygnięciu konkursu ERC podjęła decyzję o przeniesieniu grantu na Uniwersytet.

Agencja Wykonawcza Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych (ERCEA) zaakceptowała już zmianę instytucji goszczącej z AAN na UW. Obecnie (luty 2020) przygotowywana jest umowa grantowa z Uniwersytetem Warszawskim.

Wysokość ERC Consolidator Grant przyznanego na realizację projektu LABFER wynosi 1,99 mln euro.

O motywach wyboru tematu projektu LABFER dr hab. Anna Matysiak opowiada w promocyjnym wideo z playlisty „Laureaci grantów ERC” na uniwersyteckim kanale YouTube.

Manager ds. social media, programista aplikacji mobilnych, analityk Big Data – jeszcze dwie dekady temu o takich zawodach nie słyszał prawdopodobnie nikt. Dzisiaj Junior Specialist albo Senior Manager z elastycznymi godzinami pracy skoncentrowany jest na realizacji procesów, a jego podstawowymi atrybutami są smartfon, laptop i *fluent English*.

– Coraz częściej możemy pracować z domu, używając nowoczesnych metod komunikowania się poprzez internet, co – z jednej strony – jest dobre dla łączenia pracy zawodowej z opieką. Nie musimy wychodzić z domu. Nie musimy dojeżdżać do pracy. Z drugiej jednak strony – nie możemy o tej pracy przestać myśleć. Postęp technologiczny sprzyja też globalizacji, która podnosi konkurencję, a także przyczynia się do wymiany myśli z powodu silnej integracji rynków światowych – mówi dr hab. Anna Matysiak z Wydziału Nauk Ekonomicznych UW.

W grudniu ubiegłego roku przyznano jej prestiżowy ERC Consolidator Grant na realizację projektu pt. *Globalisation and Technology-Driven Labour Market Change and Fertility* (LABFER). – Będziemy badać wpływ zmian wywołanych globalizacją i zmianą technologiczną na decyzje o zakładaniu rodziny, a zwłaszcza o rodzicielstwie – tłumaczy badaczka.

REWOLUCJA 4.0

Rzeczywistość ewoluuje. Z roku na rok rośnie liczebność światowej populacji. Gwałtownie postępuje urbanizacja. Coraz wyraźniej zauważalne są zmiany w sferze klimatu. Początek XXI wieku to także czas tzw. czwartej rewolucji przemysłowej. Jednym z jej głównych aspektów jest integracja ludzi z maszynami wykorzystującymi sztuczną inteligencję oraz nowoczesne technologie informacyjne. Gromadzenie i przetwarzanie danych wydaje się obecnie podstawową domeną ludzi pracy. W połączeniu ze zjawiskiem globalizacji zmiany te w znaczącym stopniu przeobrażają warunki, w jakich żyjemy i pracujemy.

– Pojawiają się nowe zawody i nieznane wcześniej możliwości zarobku. Coraz więcej osób świadczy usługi w ramach gospodarki platformowej, co pozwala im na pozyskanie dodatkowego dochodu w bardziej elastyczny sposób – tłumaczy dr hab. Matysiak.

Pojęcie *platform economy* związane jest z koncepcją gospodarki współdzielenia, czyli systemu, w którym

DANE SPRAWNIE PODANE

Justyna Weber

Uniwersytet Warszawski jako partner uczestniczy w projekcie *Zintegrowana Platforma Analityczna*, kierowanym przez Ministerstwo Cyfryzacji. Zakłada on utworzenie narzędzia do analizy danych pochodzących z rejestrów administracyjnych, których jest w Polsce ponad 700. Na powstaniu platformy zyskać ma administracja publiczna, a docelowo również nauka i gospodarka.

Z APTEKARSKĄ DOKŁADNOŚCIĄ

Obecnie każdy może skorzystać z informacji udostępnianych w formie statystyki publicznej prowadzonej przez GUS. Tak pozyskane dane pozwalają obserwować ogólną dynamikę zmian wybranych zjawisk, jednak są dostępne dla zbiorowości, przez co dokładne określenie zależności i uwarunkowań dostrzeżonych zmian nie zawsze jest możliwe.

W Zintegrowanej Platformie Analitycznej (ZPA), na podstawie rejestrów administracyjnych, tworzone będą bazy danych. Znajdą się w nich informacje jednostkowe, pozbawione jednak danych osobowych w celu uniemożliwienia identyfikacji osób objętych analizą. Dane te będą opisywać całą populację, a nie tylko jej próbę. Wskaźniki tworzone w ramach platformy pozostaną w zgodzie z zapotrzebowaniem przyszłych odbiorców – tak, aby wspomóc ewaluację prowadzonych i planowanych działań publicznych.

Sposób prowadzenia badań w ramach ZPA pozwoli na precyzyjne i tanie analizy złożonych zagadnień, takich jak chociażby zmiany w cyklu życia osób z danej populacji (np. ścieżki edukacyjno-zawodowe młodych dorosłych) lub wpływ środowiska społecznego na działania jednostek (np. zamożność rodziców na status społeczny dojrziałych już dzieci).

SZEŚĆ BADAŃ I JEDNA PLATFORMA

Platforma będzie budowana wraz z realizacją sześciu programów badawczych, których celem – tak jak celem platformy – jest wsparcie twórców polityk publicznych. Oprócz tradycyjnych wniosków, badania pozwolą zgromadzić wiedzę o niektórych rejestrach oraz wypracować narzędzia analityczne i informatyczne, które staną

się elementami ZPA. Po zakończeniu budowy platformy, planowanym na rok 2022, będzie się ona rozwijała i uczyła na kolejnych badaniach prowadzonych z jej wykorzystaniem.

W tworzeniu ZPA uczestniczą pracownicy Uniwersytetu Warszawskiego, głównie z Pracowni Ewaluacji Jakości Kształcenia (PEJK UW) oraz Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, znani z opracowania na zlecenie MNiSW systemu monitorowania ekonomicznych losów absolwentów szkół wyższych (ELA). Częścią prac, za które odpowiedzialny jest UW, kieruje dr hab. Mikołaj Jasiński z PEJK oraz Instytutu Socjologii.

Zespoły z UW i SGH zaproponowały organizatorom projektu tematy pięciu ze wspomnianych badań. UW sprawuje opiekę merytoryczną nad dwoma z nich: *Aktywizacja zawodowa absolwentów szkół* i *Trajektorie edukacyjne dzieci i młodzieży*. Naukowcy będą badać m.in. zjawisko odpadania studentów w trakcie studiów (tzw. *drop out*), wykluczenie edukacyjne i zawodowe ze względu na stan zdrowia i niepełnosprawność czy środowiskowe i społeczne uwarunkowania losów na rynku pracy absolwentów różnych szkół.

TAŃSZE I SKUTECZNIEJSZE POLITYKI PUBLICZNE

Naukowcy z UW i SGH wspierają też dwa badania prowadzone przez Ministerstwo Zdrowia. Celem jednego z nich jest zbadanie szeroko rozumianych całkowitych kosztów i skuteczności terapii finansowanych z pieniędzy publicznych. – Chodzi o to, aby wyliczyć, ile naprawdę kosztują terapie. Koszty terapii to nie tylko wydatki na tabletki, operacje, kroplówki itp. To jest również koszt społeczny. Kiedy idę na zwolnienie, płaci za to ZUS. Jeżeli idę na rentę, to kosztem państwa nie jest tylko koszt leków czy kul, które dostanę, ale również renta i rozmaite inne świadczenia. Kosztem jest brak płaconych podatków lub mniejsze ich kwoty. To jest coś, na czym państwo i społeczeństwo traci; traci też człowiek, który przez swój stan zdrowia nie może kontynuować pracy czy nauki, a straty te nie zostały do tej pory ustalone w sposób kompletny – wyjaśnia dr hab. Mikołaj Jasiński.

Tłumaczy też, że wiedza o skuteczności i kosztach terapii pomoże decydentom w ustaleniu koszyka

świadczeń medycznych, do którego będzie można włączyć terapie skutkujące wyleczeniem, ale i powrotem osoby leczonej na rynek pracy, do szkoły lub na studia. W projekcie chodzi też o zbliżenie do siebie, rozdzielonych w latach 90., polityki ochrony zdrowia i polityki społecznej.

Celem drugiego projektu z zakresu ochrony zdrowia jest analiza środowiskowych i społecznych źródeł nierówności w zdrowiu. – Wiadomo, co sprzyja zapadalności na jakąś chorobę. Za mało jednak wiemy o społecznych uwarunkowaniach, które wpływają na zachorowania – mówi kierownik badań prowadzonych przez UW i podkreśla, że środowisko społeczne może mieć wpływ na to, jak dana osoba podchodzi do profilaktyki chorób. – Ustalenie społecznego i środowiskowego podłoża wczesnej i późnej diagnostyki jest ogromnie ważne dla państwowej polityki zapobiegania chorobom – dodaje. Różnicowanie w dostępie do nowoczesnych metod leczenia i diagnostyki może mieć np. charakter geograficzny – w regionach, gdzie są duże i nowoczesne ośrodki kształcenia medycznego, lekarze mają szansę na większą wiedzę o innowacyjnych terapiach i łatwiejszy do nich dostęp niż w pozostałych miejscach. Poznanie regionalnego zróżnicowania kapitału wiedzy medycznej pomoże ukierunkować akcje informacyjne dla lekarzy i pacjentów.

WIELKI BRAT PATRZY?

Czy budowa platformy jest bezpieczna z punktu widzenia ochrony danych osobowych i bezpieczeństwa cyfrowego państwa? Wyniki przekazywane odbiorcom badań będą miały postać zanonimizowaną, aby identyfikacja osoby, którą dane opisują, była niemożliwa. Ponadto, w samej platformie nie będą przechowywane żadne dane osobowe. Po zakończeniu każdego badania zawartość baz danych zostanie usunięta z platformy.

Dr hab. Mikołaj Jasiński wskazuje, że firmy prywatne prędzej czy później będą próbowały pozyskać dane administracyjne, które są nieocenionym źródłem wiedzy, przekładalnej na sukces biznesowy. Jego zdaniem, powstanie platformy zwiększy bezpieczeństwo danych. Dzięki niej ich udostępnianie będzie uregulowane i transparentne oraz możliwe jedynie do celów analitycznych.

Pracownicy UW: dr Marek Bożykowski, dr hab. Mikołaj Jasiński i dr Tomasz Zajac wraz z dr hab. Agnieszką Chłoiń-Domińczak z SGH opracowali raport „Dane publiczne – nowy impuls do rozwoju Polski”, w którym omawiają potencjał danych administracyjnych dla współczesnych polityk publicznych, nauki i gospodarki oraz opisują koncepcję Zintegrowanej Platformy Analitycznej. Publikacja jest dostępna na stronie Polskiego Instytutu Ekonomicznego: www.pie.net.pl.

W SOCZEWCE

Wizja artystyczna układu podwójnego soczewkującego w zjawisku Gaia16aye i wywołanego przez nie zakrzywienia czasoprzestrzeni. Autor: Maciej Rębisz.

UNIWERSYTECCY NAUKOWCY O NOWEJ METODZIE WYTWARZANIA mRNA

Badacze z UW pod kierunkiem prof. Jacka Jemielitego, dr hab. Joanny Kowalskiej i dr. Pawła Sikorskiego odkryli nową metodę wydajnego wytwarzania mRNA. Rezultaty badań naukowcy opisali na łamach prestiżowego czasopisma „Nucleic Acids Research”. Artykuł został uznany przez recenzentów za przełomowy dla rozwoju nauki.

Naukowcy z Uniwersytetu Warszawskiego pod kierunkiem prof. Jacka Jemielitego opisali nową metodę wydajnego wytwarzania informacyjnych RNA (mRNA), które różnią się rodzajem pierwszego transkrybowanego nukleotydu. W otrzymywanych dotychczas informacyjnych RNA, najpowszechniej stosowaną metodą, pierwszym transkrybowanym nukleotydem jest guanozyna. Zastąpienie guanozyny innym nukleotydem zwiększa, nawet sześćdziesięciokrotnie, poziom biosyntezy białka w komórkach dendrytycznych, czyli komórkach kluczowych dla działania tzw. szczepionek przeciwnowotworowych.

Publikacja badaczy Uniwersytetu Warszawskiego otrzymała od recenzentów czasopisma „Nucleic Acids Research” status „Breakthrough Paper” – artykułu przełomowego dla rozwoju nauki. Badania otwierają nowe

możliwości w projektowaniu informacyjnych RNA, charakteryzujących się właściwościami biologicznymi znacznie lepszymi niż wszystko, co dotychczas zostało opracowane w tej dziedzinie.

– Terapeutyczne mRNA to jeden z najintensywniej rozwijających się obszarów badawczych na polu walki z chorobami nowotworowymi, wirusowymi i rzadkimi chorobami genetycznymi. Jednym z głównych wyzwań w tej dziedzinie jest zminimalizowanie ilości mRNA, uzyskując jednocześnie wystarczający efekt terapeutyczny. Nasze badania pokazują nowy kierunek w projektowaniu terapeutycznego mRNA. Kolejne technologie ulepszające właściwości mRNA, na podstawie opublikowanych wyników, są już rozwijane w naszym Laboratorium Chemii Bioorganicznej w Centrum Nowych Technologii i na Wydziale Fizyki oraz poprzez spółkę spin-off UW ExplorRNA Therapeutics, utworzoną wspólnie z badaczami z WUM – wyjaśnia prof. Jacek Jemielity z Centrum Nowych Technologii UW.

Tekst publikacji naukowców UW dostępny jest na stronie czasopisma „Nucleic Acids Research”.

ODKRYCIE Z UDZIAŁEM ASTRONOMÓW UW I KOSMICZNEJ MISJI GAIA

Dzięki zjawisku mikrosoczewkowania grawitacyjnego naukowcy związani z kosmiczną misją Gaia mogli zaobserwować nietypowe pojaśnienie podwójnego układu gwiazd w gwiazdozbiórze Łabędzia. Specjalna technika pozwoliła na dokładne zbadanie tego typu niewidocznego obiektu. – Idealnie nadaje się ona do poszukiwań ciemnych soczewek, w szczególności gwiazdowych czarnych dziur – mówi dr hab. Łukasz Wyrzykowski z Obserwatorium Astronomicznego UW.

500 dni trwała kampania obserwacyjna podwójnego układu gwiazd w gwiazdozbiórze Łabędzia. Brało w niej udział ok. 50 teleskopów na całym świecie. W jej trakcie wykonano ok. 25 tysięcy zdjęć. Badania koordynowane przez Obserwatorium Astronomiczne UW opierały się na specjalnej technice obserwacji niewidocznych kosmicznych ciał. Polega ona na badaniu zakrzywienia czasoprzestrzeni wywołanego przez masywne obiekty, takie jak gwiazdy czy całe galaktyki, znajdujące się na

linii biegu promieni świetlnych. Takie zakrzywienie może wywołać nagłe i niespodziewane tymczasowe wzmocnienie światła odległych gwiazd. Zjawisko to określa się jako soczewkowanie grawitacyjne, a w przypadku małych skal i gwiazd w naszej Galaktyce – mikrosoczewkowanie.

Praktyczne zastosowania tej metody opracował w latach 80. XX wieku polski astronom pracujący na Uniwersytecie Princeton, Bohdan Paczyński. W ramach projektu *The Optical Gravitational Lensing Experiment* (OGLE) jest ona wykorzystywana już od prawie 30 lat, dzięki czemu odkryto kilkadziesiąt planet i kilka kandydatek na czarne dziury.

Wyniki obserwacji i badań astronomów można znaleźć w artykule pt. *Full Orbital Solution for the Binary System in the Northern Galactic Disk Microlensing Event Gaia16aye*, opublikowanym na łamach „Astronomy and Astrophysics”.

NOWE ZEGARY NA MOZAIKACH

Dr hab. Marek T. Olszewski z Instytutu Archeologii UW odkrył niezidentyfikowane dotąd przedstawienia zegarów słonecznych.

Wiedza na temat zegarów słonecznych pochodzi z wielu różnych źródeł: pisanych, epigraficznych, archeologicznych oraz ikonograficznych. Wśród tych ostatnich szczególną rolę odgrywają mozaiki – ze względu na przedstawianie antycznych czasomierzy w ich rzeczywistym kontekście. Do niedawna znanych było siedem tego typu dzieł ze zidentyfikowanymi obrazami zegarów słonecznych. Badania dr. hab. Marka T. Olszewskiego powiększyły tę liczbę o osiem.

Niektóre z przeanalizowanych mozaik znane były już od ponad wieku. Teraz, dzięki pracy naukowca z UW, odkryto na nich przedstawienia zegarów słonecznych.

Dodatkowo dr hab. Olszewski po raz pierwszy rozszerzył katalog mozaik z zegarami słonecznymi o osiem monumentalnych zegarów w postaci obelisków egipskich umieszczanych na spinach w cyrkach rzymskich i służących jako symboliczny gnomon.

OTWARTA DONGOLA

Około 1000 osób obejrzało stanowisko archeologiczne w sudańskiej Dongoli w ramach Dnia Otwartego. Wydarzenie zostało zorganizowane przez pracujących tam archeologów z Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej UW.

Dzień Otwarty, który wzbudził duże zainteresowanie mieszkańców okolicy, był już trzecim takim przedsięwzięciem i został zorganizowany w ramach projektu *ArcheoCDN. Archeologiczne Centrum Doskonałości Naukowej*, realizowanego w ramach grantu z programu Dialog, przyznanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Ma on na celu m.in. wypracowanie strategii angażowania lokalnej społeczności w ochronę dziedzictwa kulturowego Sudanu, a także rozpoznanie lokalnego potencjału kulturowego i walorów turystycznych dla wykorzystania ich w działalności gospodarczej mieszkańców tych terenów.

ArcheoCDN. Archeologiczne Centrum Doskonałości Naukowej to drugi z ważnych projektów realizowanych przez CAŚ UW na stanowisku w Dongoli. Pierwszym jest *Urban Metamorphosis of the community of a Medieval African capital city*, na którego realizację dr Artur Obłuski otrzymał Starting Grant Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych (2017).

^ Dr Agata Deptuła opowiada o wykopaliskach w Dongoli najmłodszemu mieszkańcom Al-Ghaddar. Fot. M. Reklajtis, CAŚ UW.

BADACZE Z UW NA ŁAMACH „NATURE HUMAN BEHAVIOUR”

Prof. Michał Bilewicz, pracownik Centrum Badań nad Uprzedzeniami Wydziału Psychologii UW i Olga Kuzawińska, studentka tego wydziału, są współautorami publikacji, która 27 stycznia ukazała się w czasopiśmie „Nature Human Behaviour”. Praca dotyczy wpływu kontaktu międzygrupowego na gotowość członków grup mniejszościowych i większościowych do aktywnego przeciwdziałania dyskryminacji.

Artykuł omawia wyniki badań przeprowadzonych w 69 krajach przez zespoły składające się z badaczy społecznych, głównie psychologów. Międzynarodowe analizy wykazały, że osoby z grup większościowych, które doświadczają kontaktu z ludźmi odmiennymi od siebie, będą bardziej gotowe do zaangażowania się w działania na rzecz poprawy sytuacji grup mniejszościowych (np. imigrantów czy osób homoseksualnych) niż osoby bez takiego doświadczenia. Z drugiej strony, kontakt może działać demobilizująco na mniejszości i powodować osłabienie ich starań o swoje prawa.

Badania będące podstawą artykułu zostały przeprowadzone na grupie ok. 13 tysięcy osób: 3 tysiącach przedstawicieli narodowych grup większościowych, tysiącu osób należących do mniejszości narodowych, 5 tysiącach osób heteroseksualnych i blisko 4 tysiącach osób nieheteroseksualnych. Polska część badań objęła próby imigrantów z Ukrainy pracujących w Polsce, osób LGBT oraz grup większościowych: rdzennych Polaków i osób heteroseksualnych.

Za badania prowadzone w naszym kraju odpowiadali naukowcy z Wydziału Psychologii UW, którzy uczestniczą w projekcie *Language as a cure: linguistic vitality as a tool for psychological well-being, health and economic sustainability* (LCure), realizowanym w ramach programu TEAM Fundacji na rzecz Nauki Polskiej.

LCure realizują pracownicy Wydziału „Artes Liberales” i Centrum Badań nad Uprzedzeniami, a kierują nim dr hab. Justyna Olko z Wydziału „Artes Liberales” oraz prof. Michał Bilewicz z CBU. Stypendystką tego projektu jest Olga Kuzawińska, współautorka publikacji w „Nature Human Behaviour”.

UNIERSYTECCY FIZYCY W „NATURE PHYSICS”

Dr Michał Tomza oraz doktorant Dariusz Wiater z Wydziału Fizyki UW są współautorami artykułu na łamach „Nature Physics”. Przedstawiono w nim wyniki prac naukowych fizyków z UW oraz Uniwersytetu w Amsterdamie, dzięki którym udało się po raz pierwszy uzyskać ultrazimną mieszaninę atomów i jonów. Badacze przewidują, że takie mieszaniny mogłyby być wykorzystywane jako elementy składowe komputerów kwantowych i bardzo precyzyjnych zegarów.

Polsko-holenderski zespół zrealizował po raz pierwszy ultrazimne zderzenia w reżimie kwantowym pomiędzy pojedynczym jonom oraz atomami. W opublikowanym artykule naukowcy z Warszawy i Amsterdamu przedstawili wyniki badań teoretycznych i eksperymentalnych, w których udało się stworzyć taką ultrazimną mieszaninę. Było to możliwe m.in. dzięki użyciu ciężkich jonów iterbu zanurzonych w ultrazimnym gazie lekkich atomów litu.

Analiza teoretyczna, prowadzona przez dr. Tomzę i mgr. Wiatera, pozwoliła potwierdzić, że osiągnięto reżim kwantowy zderzeń jon-atom. Dodatkowo, poprzez zbudowanie kompletnego modelu teoretycznego, który odtwarzał wyniki pomiarów, udało się po raz pierwszy określić parametry zderzeń kluczowe do opisu dynamiki badanej mieszaniny. Otrzymane wyniki są efektem kilkuletniej współpracy dr. Tomzy z grupą doświadczalną dr. Renego Gerritsmy z Uniwersytetu w Amsterdamie.

Więcej na ten temat można przeczytać w artykule opublikowanym na łamach „Nature Physics”: T. Feldker, H. Fürst, H. Hirzler, N. V. Ewald, M. Mazzanti, D. Wiater, M. Tomza, R. Gerritsma, *Buffer gas cooling of a trapped ion to the quantum regime*, „Nature Physics”, DOI:10.1038/s41567-019-0772-5 (2020).

PASYWNY SYSTEM OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW OPRACOWANY PRZEZ NAUKOWCÓW Z UW

Naukowiec z Wydziału Biologii UW przedstawił ekonomiczną i ekologiczną alternatywę dla gospodarki ściekowej na terenach wiejskich. To pasywny system oczyszczania ścieków typu Constructed Wetlands.

– W porównaniu do konwencjonalnych oczyszczalni ścieków, systemy pasywne charakteryzuje prosta obsługa, odporność na nierównomierny dopływ ścieków i konkurencyjne koszty wynikające z braku konieczności mieszania, napowietrzania czy ogrzewania. Systemy pasywne są przy tym opłacalne nawet dla mniejszych przepływów i nie pozostawiają osadów wtórnych – mówi prof. Łukasz Drewniak z Wydziału Biologii UW, jeden z założycieli uniwersyteckiej spółki spin-off, RDLS.

Proponowane przez naukowców rozwiązanie naśladuje warunki hydrauliczne i siedliskowe naturalnych ekosystemów bagiennych. W takim gruntowo roślinnym systemie, w którym gleba występuje w stanie nasycenia wodą, na odpowiednich filtrach zachodzi biologiczny proces oczyszczania – z udziałem różnorodnych mikroorganizmów, zasiedlonych w rozwiniętym systemie korzeni i kłączy roślin wodnych i wodolubnych. Ogromną rolę do odegrania w systemach pasywnych mają właśnie mikroorganizmy: degradują i asymilują związki węgla, zatrzymują związki fosforu i metale ciężkie, odpowiadają za asymilację i ulatnianie związków azotu oraz wytrącanie związków siarki. To rozwiązanie naturalne i ekologiczne, w którym nie stosuje się chemii. Zużywa się także o wiele mniej energii, w porównaniu do tradycyjnych oczyszczalni.

DRUGA PLANETA W UKŁADZIE PROXIMY CENTAURI

Dotychczas odkryto tylko jedną planetę krążącą wokół Proxymy Centauri. Wieloletnie obserwacje wskazują, że w układzie najbliższej Słońcu gwiazdy może znajdować się drugi tego typu obiekt. Artykuł na ten temat ukazał się na łamach „Science Advances”. Wśród jego autorów znajduje się prof. Grzegorz Pojmański z Obserwatorium Astronomicznego UW.

Wieloletnie obserwacje prowadzone przez międzynarodowy zespół naukowców pod kierownictwem Maria Damassy z INAF-Osservatorio Astrofisico di Torino (Włochy) pozwalają przypuszczać, że w układzie Proxymy Centauri znajdują się dwie planety. Pierwsza (Proxima b) została odkryta w 2016 roku. Opublikowane na łamach „Science Advances” wyniki badań mówią o możliwości istnienia drugiego tego typu obiektu. Wśród autorów artykułu pt. *A low-mass planet candidate orbiting Proxima Centauri at a distance of 1.5 AU* znajduje się prof. Grzegorz Pojmański z Obserwatorium Astronomicznego UW. Ta uniwersytecka jednostka miała swój udział również w odkryciu Proxymy b.

Obecność planety uwiadamia się poprzez niewielkie zmiany prędkości gwiazdy, wynoszące zaledwie 1,2 m/s, zmierzone za pomocą spektrografów HARPS i UVES w Europejskim Obserwatorium Południowym (ESO) w Chile.

Do weryfikacji odkrycia wykorzystane zostały obserwacje fotometryczne uzyskane w ramach projektu ASAS, prowadzonego od 1997 roku przez prof. Pojmańskiego. W danych tych widoczne są zmiany jasności Proxymy związane z rotacją gwiazdy, jak i z jej aktywnością chromosferyczną. Jednak okresy tych zmian są inne od okresu orbitalnego planety wyznaczonego na podstawie obserwacji spektroskopowych.

Nowo odkrytej planecie nadano nazwę Proxima c. Według pozyskanych danych, jest ona blisko 6 razy masywniejsza od Ziemi i okrąża swą macierzystą gwiazdę w ciągu około 5 lat w odległości 220 mln km. Ostateczna weryfikacja obecności drugiej planety w układzie Proxymy Centauri będzie możliwa dzięki obserwacjom astrometrycznym prowadzonym przez satelitę Gaia.

Więcej na ten temat można przeczytać w artykule opublikowanym na łamach „Science Advances”: M. Damasso, F. Del Sordo, G. Anglada-Escudé, P. Giacobbe, A. Sozzetti, A. Morbidelli, G. Pojmański, D. Barbato, R. Paul Butler, H. R. A. Jones, F. J. Hambich, J. S. Jenkins, M. J. López-González, N. Morales, P. A. Peña Rojas, C. Rodríguez-López, E. Rodríguez, P. J. Amado, G. Anglada, F. Feng, J. F. Gómez, *A low-mass planet candidate orbiting Proxima Centauri at a distance of 1.5 AU*, „Science

Artystyczna wizja układu Proxymy Centauri, w którym znajduje się planeta Proxima c. Rys. Lorenzo Santinelli.

PODIUM NAUKOWE

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego przyznał **stypendia za wybitne osiągnięcia naukowe, artystyczne lub sportowe na rok akademicki 2019/2020**. Wśród blisko 500 laureatów jest 58 studentów Uniwersytetu Warszawskiego. Nagrodzeni otrzymali po 17 tysięcy złotych.

OligoFIT to kierowany m.in. przez **dr. Piotra Hańczyka z Wydziału Fizyki UW** projekt, który otrzymał dofinansowanie w ramach **międzynarodowego programu JPco-fuND 2**. Sieć JPND finansuje badania z zakresu medycyny precyzyjnej w chorobach neurodegeneracyjnych. Tym razem nagrodziła 18 ze 180 zgłoszonych wniosków.

Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej ogłosiła wyniki **Programu stypendialnego im. Bekkera**, w ramach którego agencja wspiera rozwój

kariery naukowej polskich badaczy poprzez finansowanie staży doktoranckich lub projektów naukowych w ośrodkach zagranicznych. Wśród 126 laureatów jest **13 osób z Uniwersytetu Warszawskiego**.

13 stycznia w **Centrum Nowych Technologii** zainaugurowano przedsięwzięcie **ENSEMBLE3**. Swoją działalność rozpoczęło **Centrum Doskonałości**, w którym prowadzone będą badania dotyczące technologii wzrostu kryształów i materiałów stosowanych w medycynie, nanofotonice i optoelektronice.

16 stycznia odbyła się uroczysta **Gala X edycji Programu LIDER**, organizowana przez NCBR oraz MNiSW. Uehonorowany został podczas niej **dr Bartosz Hamankiewicz z Wydziału Chemii**, który w ramach tego programu otrzymał w sierpniu dofinansowanie na swoje badania.

Z DZIENNIKA BUDOWY

PROGRAM WIELOLETNI

UNIWERSYTET WARSZAWSKI
2016 — 2025

Program wieloletni „Uniwersytet Warszawski 2016-2025” to kompleksowy program rozwoju uczelni, którego celem jest ożywienie potencjału nauk humanistycznych i społecznych. Program obejmuje budowę nowych gmachów oraz rozbudowę i przebudowę istniejących budynków. Z nowych przestrzeni korzystać będą studenci i pracownicy UW. Obecnie trwa realizacja połowy inwestycji. W tym numerze przedstawiamy aktualizację projektowo-budowlaną niektórych z nich.

Teren budowy II etapu gmachu przy ul. Dobrej 55. Widok z dachu budynku wybudowanego w ramach I etapu.

II ETAP DOBREJ 55

Trwa budowa II etapu budynku przy ul. Dobrej 55, z którego korzystać będą wydziały Neofilologii i Lingwistyki Stosowanej.

Obecnie na terenie budowy prowadzone są wykopy oraz prace związane m.in. z likwidacją kolizji z siecią elektroenergetyczną. Rozpoczęto także prace w zakresie instalacji odnawialnych źródeł energii. Zgodnie z przyjętym harmonogramem, w lutym 2021 roku planowane jest zakończenie stanu surowego zamkniętego. Studenci i pracownicy wydziałów prawdopodobnie będą mogli korzystać z nowego budynku od roku akademickiego 2022/2023.

PRZEBUDOWA BUDYNKU POREKTORSKIEGO

Celem przebudowy zabytkowego budynku Porektorskiego jest stworzenie miejsca dla osób kształcących się i prowadzących badania w zakresie nauczania języków i kultury państw Azji. Na przełomie lutego i marca planowane jest ogłoszenie przetargu na wykonanie prac projektowych i robót budowlanych w formule „zaprojektuj i wybuduj”. Równolegle będzie prowadzone także postępowanie przetargowe na inwestora zastępczego w ramach inwestycji.

ROZBUDOWA DOMU STUDENCKIEGO NR 5

W ramach inwestycji, do Domu Studenckiego nr 5 przy ul. Smyczkowej zostanie dobudowane skrzydło. Z górnych kondygnacji powiększonego budynku korzystać będą mieszkańcy akademika, natomiast dolne kondygnacje zostaną przeznaczone na potrzeby Wydawnictw UW. W styczniu zakończyło się postępowanie przetargowe na generalnego wykonawcę prac budowlano-montażowych. Łącznie złożono pięć ofert, z których wybrano najkorzystniejszą.

GÓRNY DZIEDZINIEC

Na górnym dziedzińcu kampusu przy Krakowskim Przedmieściu, w miejscu, gdzie znajduje się obecnie budynek poligraficzny, powstanie nowy obiekt otoczony zielenią. W budynku tym będą miały siedziby jednostki administracji UW, które zajmują się wsparciem kandydatów na studia oraz odpowiadają za obsługę obcokrajowców.

Na początku stycznia upłynął termin składania ofert na wykonanie szczegółowego opracowania pracy konkursowej. Wybrano ofertę pracowni 22 Architekti Sp. z o.o., która zajęła pierwsze miejsce w przeprowadzonym w zeszłym roku konkursie architektonicznym. Umowę z wykonawcą podpisano w lutym.

KOLEJNY ETAP KONKURSU DLA BEDNARSKIEJ 2/4

W ramach inwestycji przy ul. Bednarskiej 2/4 powstanie nowy budynek, który zostanie połączony funkcjonalnie z istniejącym pod tym adresem gmachem. Z obiektu korzystać będą wydziały Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii oraz Nauk Ekonomicznych. Obecnie trwa II etap konkursu na projekt architektoniczny budynku wraz z zagospodarowaniem terenu.

Zostało do niego zakwalifikowanych pięć prac. Pracownicy dopuszczone do udziału w II etapie mogą składać opracowania konkursowe do 9 marca. Ogłoszenie wyników odbędzie się w połowie marca.

O programie wieloletnim

Program wieloletni „Uniwersytet Warszawski 2016-2025” to kompleksowy program rozwoju uczelni.

Jego głównym celem jest ożywienie potencjału nauk humanistycznych i społecznych oraz włączenie ich do innowacyjnych, eksperymentalnych programów, a także wzmocnienie międzynarodowej pozycji uczelni oraz zwiększenie jej roli w animowaniu przemian społecznych i gospodarczych. Obejmuje on budowę nowych gmachów oraz rozbudowę i przebudowę istniejących budynków.

Dwie z realizowanych inwestycji zostały już oddane do użytku. Od października z przestrzeni sportowej w podziemiach

Biblioteki Uniwersyteckiej mogą korzystać studenci i pracownicy UW. W listopadzie natomiast zakończono przebudowę części wschodniej budynku przy Al. Ujazdowskich 4. W gmachu tym mieszczą się m.in. biura nowej jednostki UW – Centrum Współpracy i Dialogu.

Budżet programu wieloletniego to blisko 1 mld złotych.

Więcej informacji o programie dostępnych jest na stronie www.uw.edu.pl/program-wieloletni.

Program wieloletni jest jedną z sześciu inicjatyw strategicznych Uniwersytetu. Więcej informacji: www.uw.edu.pl/inicjatywy-strategiczne-universytetu-warszawskiego.

MIGAJĄCY SPECJALIŚCI POTRZĘBNI SĄ WSZĘDZIE

– Język migowy może być narzędziem w bardzo różnych obszarach życia społecznego. Obszary te zdefiniowali kandydaci, którzy przyszli do nas na studia. To oni opowiedzieli nam, gdzie język migowy jest potrzebny – np. absolwentka Akademii Sztuk Pięknych, która zamierza wykorzystywać go w swojej pracy w Zachęcie, organizując spotkania i oprowadzanie dla Głuchych zainteresowanych sztuką – mówi dr Paweł Rutkowski, który wraz z zespołem Pracowni Lingwistyki Migowej UW opracował pierwsze w Polsce studia filologiczne polskiego języka migowego (PJM). Kierunek ruszył w październiku 2019 roku. Dobrych kandydatów było tak wielu, że Wydział Polonistyki zdecydował się zwiększyć limit przyjęć.

Filologia polskiego języka migowego oferowana jest na Wydziale Polonistyki na studiach II stopnia. Nie jest kontynuacją zbliżonego kierunku licencjackiego. Jej program został przygotowany tak, by był atrakcyjny dla absolwentów różnych kierunków, także z innych uczelni. – Założyliśmy, że na studiach I stopnia studenci mają zdobyć odpowiednie narzędzia do pracy w określonej dziedzinie, a my dodatkowo damy im język migowy, żeby byli w stanie te narzędzia wykorzystywać w pracy z Głuchymi – mówi dr Rutkowski.

W trakcie rekrutacji każdy kandydat zapraszany był na rozmowę. – W ten sposób chcieliśmy uniknąć sytuacji, że ktoś będzie miał mylne wyobrażenie o tym, co oferują nasze studia – mówi dr Rutkowski i wspomina, że nikogo z zaproszonych nie trzeba było przekonywać, że znajomość PJM otworzy przed nim nowe możliwości na rynku pracy. – To oni opowiedzieli nam, jakie przewagi rynkowe dają te studia, do czego planują wykorzystywać PJM. Nikt z nich nie miał wątpliwości, że chce tu być.

Początkowo kierunek przewidziany był dla 30 osób, jednak dobrych kandydatów było

tak wielu, że wydział wystąpił o zwiększenie limitu do 45 osób. I właśnie tylu studentów rozpoczęło naukę w październiku. Wśród nich są osoby pracujące z osobami z ubytkiem słuchu, np. nauczyciele ze szkół dla głuchych. Są także logopedzi, fizjoterapeuci, psychologowie, urzędnicy, a nawet absolwenci kierunków ścisłych (np. matematyki stosowanej). Inni pracują w instytucjach kultury. – W najróżniejszych obszarach naszego życia potrzeba specjalistów, którzy byłiby w stanie z Głuchymi rozmawiać – przekonuje dr Rutkowski. – Jedną z naszych studentek zajmuje się suicydologią, czyli badaniami nad samobójstwami. Nie ma specjalistów w Polsce, którzy byłiby w stanie pracować w języku migowym z głuchą osobą z tego typu problemami.

Część studentów miała wcześniej kontakt z językiem migowym, np. uczęszczała na lektoraty PJM oferowane przez UW studentom wszystkich kierunków. Inni z miganiem zetknęli się po raz pierwszy właśnie na studiach. Dlatego zostali podzieleni na trzy grupy według stopnia zaawansowania.

Wszystkie lektoraty PJM na kierunku prowadzone są przez Głuchych. Natomiast wśród studentów jest tylko jedna osoba głucha. Dr Rutkowski chciałby w przyszłości zmienić

tę sytuację: – Bardzo zależy nam, żeby dotrzeć z informacją o studiach do jak największego grona takich osób. Wielu Głuchych wciąż uważa, że studia uniwersyteckie są z ich punktu widzenia niedostępne i niestety często mają rację. UW jest chlubnym wyjątkiem na akademickiej mapie Polski. W przypadku naszego kierunku wszystkie zajęcia mogą być dostępne i tłumaczone na język migowy.

Jak wynika z badań prowadzonych w Stanach Zjednoczonych, kluczem do włączania Głuchych w życie społeczne i pracę zawodową jest właśnie wyższe wykształcenie. – Jeżeli damy Głuchym możliwość kształcenia na studiach takich jak nasze, to z jednej strony zyskamy świetnych specjalistów do pracy z innymi Głuchymi, a z drugiej strony damy im szansę na rozwój zawodowy – mówi dr Rutkowski i dodaje, że niektórym może wydawać się, że studia PJM dla Głuchych byłyby startą czasą, bo przecież oni już potrafią migać. – Na tej samej zasadzie ktoś mógłby powiedzieć, że studia polonistyczne powinny być tylko dla obcokrajowców. A jednak zdecydowana większość studentów Wydziału Polonistyki to Polacy. Wybierają ten kierunek dlatego, że posługiwanie się językiem w codziennej komunikacji a bycie ekspertem w dziedzinie danego języka to dwie zupełnie różne rzeczy – tłumaczy dr Rutkowski.

Na świecie używanych jest około 200 języków migowych. Powiązania między nimi są inne niż pomiędzy językami fonicznymi, np. brytyjski język migowy jest zupełnie różny niż amerykański. Polski język migowy jest powiązany historycznie z francuskim i amerykańskim. Aby ułatwić komunikację Głuchych z różnych krajów, stworzono **International Sign (IS)** – zestaw ustalonych znaków, który można porównać do esperanto. Jest używany głównie podczas międzynarodowych wydarzeń, kongresów, konferencji.

Polski język migowy – powstał z naturalnych potrzeb komunikacyjnych Głuchych. Ewoluował przez wieki i nadal się rozwija. Ma odmiany stylowe, regionalne, slang.

Słowo „polski” w nazwie PJM oznacza, że jest używany przez Głuchych mieszkających w Polsce, natomiast nie jest reprezentacją wizualną polskiego języka fonicznego. PJM i polszczyzna mają zupełnie inną gramatykę, pod tym względem PJM bliżej do języków Dalekiego Wschodu. Do niedawna PJM był przez słyszących uznawany za niepełnowartościowy środek komunikacji. W 2012 roku weszła w życie „Ustawa o języku migowym i innych środkach komunikowania się”, na mocy której Głusi mają prawo do swobodnego posługiwania się PJM w kontaktach z administracją publiczną, służbą zdrowia czy innymi służbami państwowymi.

System Językowo-Migowy – utworzony w latach 60. XX w., nie jest osobnym

językiem, lecz środkiem komunikacji. Można go określić jako kalkę lub wizualizację polszczyzny fonicznej. W SJM każdemu słowu z języka polskiego odpowiada jeden znak. SJM powtarza też polską składnię i szyk zdania. Posługiwanie się SJM wymaga zatem biegłej znajomości polszczyzny, a dla wielu Głuchych jest ona językiem trudnym do opanowania. W kilkudziesięciu istniejących w Polsce placówkach edukacyjnych dla głuchych zazwyczaj stosuje się SJM lub metody dydaktyczne niewykorzystujące migania (czyli jedynego kanału przekazu, do którego uczeń głuchy ma pełny dostęp sensoryczny). Większość surdopedagogów (pedagogów specjalizujących się w pracy z osobami z wadą słuchu) nie zna biegle PJM.

^A Studenci i wykładowcy filologii polskiego języka migowego. Fot. PLM.

ANGELIKA JAKUBOWSKA

W 2019 roku ukończyła pedagogikę wczesnoszkolną i przedszkolną I stopnia na UW. Z językiem migowym zetknęła się w liceum, ukończyła kurs PJM organizowany przez Polską Fundację Pomocy Dzieciom Niedosłyszącym ECHO. Na studiach licencjackich wybrała lektoraty języka migowego. W przyszłości chce być surdopedagogiem lub prowadzić zajęcia dla dzieci głuchych.

Śmieję się, że interesuję się językiem migowym dzięki moim rodzicom. Gdy miałam 3 lata, nauczyli mnie pierwszego znaku. Był to znak „kocham cię” w IS, który później ciągle do nich migałam. Jestem osobą, która ciągle coś musi robić rękoma, więc uznałam, że może język migowy jest moim przeznaczeniem.

Ponieważ uczyłam się wcześniej PJM, obawiałam się, że na studiach nie dowiem się wielu nowych rzeczy. Ale jestem bardzo pozytywnie zaskoczona – w programie jest bardzo dużo nowych dla mnie treści. Nie sądziłam, że można tak głęboko wejść w ten język, jego strukturę, gramatykę, a także kulturę i historię Głuchych. Te studia wyróżniają się też wyjątkowo prostudenckim podejściem. Harmonogram zajęć był ustalany z nami. Pytano

nas, czy wolimy zajęcia rano czy po południu, czy chcielibyśmy mieć dzień wolny od zajęć. To bardzo ułatwia łączenie studiów z pracą.

MICHAŁ DRZEWEK

Studia na filologii PJM oznaczają dla niego powrót na uniwersytet po blisko 10-letniej przerwie. Wcześniej ukończył dwa kierunki – pedagogikę ogólną na Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej oraz socjologię w Collegium Civitas. Pracuje jako nauczyciel języka migowego w szkołach policealnych medycznych. W ich programie PJM jest obowiązkowy.

Na Akademii Pedagogiki Specjalnej kurs języka migowego był oferowany w ramach Akademickiego Związku Sportowego. Specjalnie po to zapisałem się do AZS. Język migowy zainteresował mnie, bo wydawał się nieoczywisty, unikatowy. Tak rozpoczęła się moja przygoda. Wybrałem filologię PJM ze względu na zamiłowanie do języka, ale też ze względu na moją pracę. Jestem w grupie zaawansowanej. Dzięki temu mam możliwość zdobycia nowej wiedzy, choć wymaga to przygotowywania się na każde zajęcia i dużego nakładu pracy własnej. Ilość materiału przerosła moje oczekiwania, z czego ostatecznie się cieszę.

ANNA SEMENOVA

4,5 roku temu przyjechała do Polski z Ukrainy. Po dwumiesięcznym kursie języka polskiego zaczęła studiować filologię norweską I stopnia na Uniwersytecie SWPS. Ukończyła ją rok temu. W przyszłości chciałaby zostać tłumaczem, bo jak mówi „tłumacz burzy bariery nie tylko językowe, ale i kulturowe”.

Kiedyś pracowałam w kawiarni. Mieliśmy stałą klientkę, która była Głucha. Musiała pokazywać nam na telefonie, co chce zamówić. Głupio się czułam, nie potrafiąc się nawet z nią przywitać. Dlatego znalazłam kurs języka migowego. Do tej pory pamiętam jej reakcję, gdy weszła i potrafiłam pokazać „dzień dobry”, zapytać, jaką kawę lub herbatę by chciała.

Trzy lata spędziłam na filologii norweskiej, więc wiedziałam, na czym polegają studia językowe. Ale trudno mi było sobie wyobrazić, jak może wyglądać konwersatorium z języka migowego. Osoby po filologiach mają trochę łatwiej, bo orientują się w słownictwie, teorii. Na lektoratach jestem w grupie średniozaawansowanej. Fakt, że uczą nas osoby głuche, uważam za atut – tak najlepiej uczyć się języka. Kierunek jest dopasowany do osób z lepszym i gorszym przygotowaniem.

Pracownia Lingwistyki Migowej UW – jedyny w Polsce ośrodek naukowy zajmujący się lingwistyką polskiego języka migowego. Powstała w 2010 roku na Wydziale Polonistyki. Zespół PLM we współpracy z osobami głuchymi tworzy wizualny korpus PJM. Naukowcy prowadzą też badania nad językami migowymi. UW to jedyna uczelnia w Polsce oferująca lektoraty z PJM w ramach systemu żetonowego. UW wyróżnia się także pod kątem wsparcia dla studentów z ubytkami słuchu – niezależnie od kierunku osoby te otrzymują pomoc tłumaczeniową.

🏠 www.plm.uw.edu.pl

Filologia polskiego języka migowego – studia

II stopnia uruchomione na UW w październiku 2019 roku. Jest to kierunek unikatowy nie tylko w skali Polski – w Europie Środkowo-Wschodniej jedynie dwie uczelnie prowadzą studia dotyczące języka migowego, oprócz UW – Uniwersytet Karola w Pradze. Dwuletnie studia umożliwiają zdobycie biegłej znajomości PJM. W programie oprócz lektoratów języka migowego są także prowadzone w języku polskim zajęcia m.in. z gramatyki opisowej, lingwistyki migowej, translatoryki migowej, kultury i historii Głuchych oraz technologii informacyjnych dla języków migowych. W lipcu 2020 roku grupa studentów kierunku weźmie udział w „Szkołe letniej międzynarodowego języka migowego (International Sign) i lingwistyki migowej” zorganizowanej na Uniwersytecie Karola w Pradze.

🏠 www.fpjm.uw.edu.pl

Studia oraz szkoła letnia otrzymały dofinansowanie w ramach Programu zintegrowanych działań na rzecz rozwoju UW (2018-2022) współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.

UWAGA NA SŁOWA

Język to fascynujący element ludzkiej kultury. Dzięki niemu wiemy więcej. Za jego pośrednictwem wyrażamy wiele emocji. To także jeden z podstawowych czynników kształtujących społeczne relacje. Jak mówić i pisać, by te stosunki były zgodne z etykietą uniwersytecką? Cennych wskazówek w tym zakresie udzielają językoznawcy z UW.

Wyobraźmy sobie, że każda sytuacja komunikacyjna jest przestrzenią ruchu drogowego. Nasze słowa są zaś jego uczestnikami. By uniknąć kolizji, należy stosować się do określonych zasad i przepisów uwzględniających okoliczności i warunki jazdy. Ważną rolę odgrywają w tym momencie nie tylko nasze własne potrzeby, lecz również prawa pozostałych użytkowników. W miejscach szczególnie narażonych na wypadki wymagana jest spokojna orientacja, ocena sytuacji i podjęcie bezpiecznych działań.

Podobne reguły są gwarancją skutecznej, stosownej i poprawnej komunikacji językowej. Słowa, gesty, zwroty adresatywne mają znaczenie i zawsze w jakiś sposób oddziałują na odbiorcę. Warto przestrzegać ogólnie akceptowanych norm, by uniknąć nieporozumień, napięć lub konfliktów. Istnieją sytuacje, w których taka komunikacyjna ostrożność i ogląda jest szczególnie pożądana.

Zdarzają się one zwłaszcza w stosunkowo dużych, wielopoziomowych i wewnętrznie zróżnicowanych społecznościach. Właśnie z taką mamy do czynienia na Uniwersytecie Warszawskim. W tej ponad 50-tysięcznej grupie są osoby w różnym wieku, z różnym stopniem sprawności, różniące się pochodzeniem, wyznaniem czy orientacją seksualną.

Jedno nas wszystkich łączy. Jesteśmy w równym stopniu ważni. Stąd każdy z członków akademickiej społeczności powinien wiedzieć, że w wolności słowa organicznie zawarte jest założenie o poszanowaniu praw i uczuć innych osób.

JAK NAZYWAĆ?

Jakich słów i wyrażen używać, by uniknąć – często nieświadomej – stygmatyzacji? Które zwroty adresatywne są poprawne? Jak werbalnie identyfikować ludzi, uwzględniając ich płeć, pochodzenie, orientację seksualną, wyznanie, wiek, wygląd czy sprawność fizyczną lub umysłową?

Pomocy w tym zakresie udzielają opracowane przez uniwersyteckich językoznawców rekomendacje dotyczące języka niedyskryminującego. Poradnik ten nie zawiera wykazu norm regulaminowych, lecz wskazówki, dzięki którym komunikacja między poszczególnymi członkami społeczności akademickiej może stać się łatwiejsza. We wstępie do tego dokumentu czytamy: „Język nie jest przeczysty. Można niechcący kogoś obrazić lub wywołać niepotrzebne napięcie, używając słów, które uważamy za neutralne. Decydująca jest tu wrażliwość odbiorcy”.

Poradnik został przygotowany przez uniwersyteckich naukowców na wniosek Komisji Rectorskiej ds. Przeciwdziałania Dyskryminacji. „Część środowiska akademickiego potraktuje tę propozycję jak postulat wprowadzenia poprawności politycznej, inni mogą ją odebrać jako próbę ochrony ludzkiej godności, jeszcze inni zobaczą w niej jedno i drugie. W rzeczywistości jednak strategia języka niewykluczającego i niestygmatyzującego to przeniesienie zasad grzeczności indywidualnej na poziom międzygrupowy. Chodzi o to, by nie urażyć ludzi i grup jeszcze niedawno prześladowanych, dyskryminowanych lub wykluczanych. A w największym skrócie: by uczynić naszą uczelnię miejscem przyjaznym dla wszystkich” – napisali członkowie Komisji w preambule do rekomendacji językoznawców.

SZANOWNI PAŃSTWO! STUDENTKI I STUDENCI!

W publikacji znaleźć można przykłady języka niedyskryminującego, a także ogólne uwagi dotyczące m.in. sposobów zwracania się do różnych grup społeczności uniwersyteckiej oraz poprawnej identyfikacji poszczególnych osób ze względu na płeć, pochodzenie etniczne, orientację seksualną, wyznanie, wiek, wygląd i sprawność fizyczną lub umysłową. Zostały one opracowane przez naukowców UW specjalizujących się w językoznawstwie polonistycznym.

 Pełny tekst rekomendacji dotyczących języka niedyskryminującego można znaleźć na stronie internetowej:
www.uw.edu.pl/poradnik-jezykowy

Autorzy rekomendacji dotyczących języka niedyskryminującego:

- **prof. Mirosław Bańko** – dyrektor Instytutu Języka Polskiego UW, członek Prezydium Komitetu Językoznawstwa PAN i Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, autor licznych publikacji leksykograficznych i poradników językowych;
- **prof. Jadwiga Linde-Usiekniewicz** – kierownik Zakładu Językoznawstwa Ogólnego i Wschodnioazjatyckiego na Wydziale Polonistyki UW, członek Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, autorka licznych publikacji z zakresu językoznawstwa, w tym słowników;
- **prof. Marek Łaziński** – pracownik Instytutu Języka Polskiego UW, członek Rady Języka Polskiego PAN, językoznawca specjalizujący się m.in. w gramatyce opisowej języka polskiego, członek zespołu projektu UW *Słowa na czasie*, organizującego plebiscyt na Słowo Roku.

WYBRANE WSKAZÓWKI Z PORADNIKA:

NAZWY ŻEŃSKIE:

Studenci i studentki (ew. *Studentki i studentci*), którzy zapiszą się na lektorat...

Lepiej niż: *Studentci, którzy zapiszą się na lektorat...* Choć nazwy męskie są zwykle generyczne, czyli obejmują osoby obu płci, poprzerwanie na nazwie męskiej może być dziś odbierane tak, jakby kobiety były wykluczane z zakresu osób, o których mowa.

Wykład z fizyki powierzono profesor Piotrowskiej

Nie profesorze Piotrowskiej, chyba że wiadomo, iż zainteresowana preferuje taką formę. Formy tytułowe, tzn. umieszczane przed nazwiskiem lub po słowie *pani*, np. *Witamy panią profesor*, zachowują postać bez przyrostka żeńskiego. Nie przyjmują przyrostka też nazwiska żeńskie o odmianie rzeczownikowej, np. *Wykład powierzono profesor Nowak* (nie *Nowakowej*), chyba że forma o zakończeniu -owa jest używana przez daną osobę i przyjęta w jej środowisku.

W dyskusji polskiej psycholożki i niemieckiej socjolożki...

Nie bójmy się tworzyć nazw żeńskich od rzeczowników na -log, choć w słownikach na razie ich nie ma. Można też powiedzieć: *W dyskusji polskiej psycholog i niemieckiej socjolog...*, gdyż tu przymiotniki ujawniają referencję żeńską.

Nazwy żeńskie to jeden z największych problemów współczesnej komunikacji publicznej. Duża część liberalnie nastawionych użytkowników i użytkowników języka traktuje generyczne używanie rzeczowników męskich w odniesieniu do grup różnopłciowych jako dowód patriarchalnego stosunku do kobiet w życiu społecznym. Mówi się też, że używanie form generycznych przyczynia się do językowej niewidoczności kobiet. W istocie polszczyzna nie pozbędzie się generycznej funkcji rodzaju męskiego w pełni, tak jak nie pozbędzie się funkcji czasu teraźniejszego, którym można zastąpić przeszły, albo liczby pojedynczej, która często zastępuje mnogą w użyciu gatunkowym. Niezależnie od ograniczeń gramatyki warto, używając form żeńskich, pokazywać, że rozumiemy problem niewidoczności kobiet w języku.

NAZWY OSÓB ZE WZGLĘDU NA ORIENTACJĘ SEKSUALNĄ I TOŻSAMOŚĆ PŁCIOWĄ:

osoby homoseksualne

Lepiej niż *homoseksualiści*. Rzeczowniki silnie stereotypizują i stygmatyzują niż wyrażenia opisowe, poza tym słowo *homoseksualiści* zostanie najprawdopodobniej odebrane jako odnoszące się tylko do mężczyzn.

NAZWY OSÓB ZE WZGLĘDU

NA WYZNANIE:

chrześcijanie, chrześcijanki, żydzi, żydówki Żydzi, Żydówki

Zgodnie z polską ortografią nazwy narodowości pisze się wielką literą, a nazwy grup wyznaniowych małą. Inaczej np. *Polacy i Żydzi* niż *chrześcijanie i żydzi*. W praktyce jednak widać tendencję do pisania *Żydz* w obu znaczeniach.

NAZWY OSÓB ZE WZGLĘDU NA WIEK, WYGLĄD I SPRAWNOŚĆ INTELEKTUALNĄ LUB FIZYCZNĄ

seniorzy, seniorki

Słowo w zamyśle wartościujące pozytywnie, ponieważ – w przeciwieństwie do takich jak *stary, stara, staruszek, staruszka* – nie wypomina wieku, a podkreśla status i doświadczenie. Określa całą grupę wiekową, więc najlepiej używać go w liczbie mnogiej.

W środowisku uniwersyteckim ze względu na model kariery akademickiej osoby starsze zwykle stoją wyżej w hierarchii niż młodsze. Młody wiek nie może jednak uzasadniać nadmiernej i niechcianej poufałości (mówienie na ty, używanie zdrobniałych form imienia itd.) w stosunku do studentek, studentów i młodszych koleżanek i kolegów. Warto pamiętać, że forma *pan/pani*, nawet z pełnym imieniem (np. *Pani Janino...*), nie przez wszystkich jest odbierana jako neutralna. Osoby starsze mogą ją interpretować jako nadmierne poufałość i świadczą o braku szacunku.

osoba z niepełnosprawnością, osoby z niepełnosprawnościami

Lepiej niż *osoba niepełnosprawna*, choć określenie takie bywa używane i stanowi część nazw różnych instytucji lub ich części. Jeżeli wiemy, czego dotyczy niepełnosprawność i jest to istotne, możemy to dookreślić.

NAZWY ETNICZNE:

studenci, studentki z Afryki, mieszkańcy Afryki, Afrykanie, Afrykańczycy, Afrykanki

Na ogół lepiej niż *czarnoskórzy mieszkańcy Afryki, czarni mieszkańcy Afryki, mieszkańcy czarnej Afryki* itp. Zwykle nie ma powodu, aby mówiąc o ludziach, eksponować kolor ich skóry, zwłaszcza że kojarzy się to z rasizmem. Zdania w tej sprawie są jednak podzielone: niektórzy imigranci z krajów afrykańskich wolą być *czarnoskórymi Polakami* niż *Afrykanami*. Bardzo silnie obciążone negatywnym stereotypem jest słowo *Murzyn*, odbierane przez mieszkańców w Polsce Afrykanów jako obraźliwe.

RÓWNOŚĆ NA UW

Na Uniwersytecie Warszawskim podejmowane są działania, których celem jest zapewnienie równego traktowania wszystkim osobom tutaj pracującym i uczącym się. Poniżej kilka z inicjatyw:

- **Równościowa strona.** To baza wiedzy o równym traktowaniu i przeciwnej mu dyskryminacji. Na stronie można znaleźć m.in. poradnik antydyskryminacyjny dla osób studiujących i zatrudnionych na Uniwersytecie Warszawskim. Dostępne są tu również dane kontaktowe jednostek i osób, do których można się zgłosić w przypadku zaobserwowania niepokojących praktyk.
 - **Kampania „Równoważni”.** W październiku ruszyła kampania promująca równość na uczelni, ale i przypominająca o tym, że można korzystać z narzędzi radzenia sobie z dyskryminacją, które już zostały wypracowane na UW.
 - **Szkolenia.** Nikt nie rodzi się z wiedzą o dobrych praktykach w zakresie równego traktowania. UW organizuje warsztaty dla pracowników administracyjnych i naukowych oraz studentów i studentek, rozwijające wiedzę i umiejętności równościowe.
 - **Działania równościowe oparte na danych – ankieta.** Niecały rok temu zostało przeprowadzone badanie ankietowe, którego wyniki pomagają w opracowaniu obecnych i przyszłych działań na rzecz równości na UW.
 - **Specjalne instytucje.** Na UW działa kilka instytucji odpowiadających za równe traktowanie wszystkich członków społeczności, np. Ombudsman, który zajmuje się nie tylko sprawami równości, ale służy też pomocą w sporach wewnętrznych.
- 🏠 Więcej informacji można znaleźć na stronie: www.uw.edu.pl/dzialania-rownoscione-na-uw.

Z opracowanego przez uniwersyteckich językoznawców poradnika mogą korzystać także osoby i instytucje spoza społeczności akademickiej UW. W ostatnim czasie taką chęć wyraził Uniwersytet Łódzki.

KWADRANS AKADEMICKI

GORĄCY TEMAT: UNIwersytety W OGNIU

■ Szalejące na przełomie 2019 i 2020 roku pożary buszu w Australii wpłynęły na funkcjonowanie ogromnych połaci kraju, w tym także wielu uniwersytetów. Niektóre uczelnie znajdujące się na obszarach najsilniej dotkniętych żywiołem musiały na jakiś czas zawiesić prowadzenie zajęć. University of Canberra oraz Australian National University w Canberze ze względu na fatalną jakość powietrza były zmuszone zamknąć w styczniu swoje kampusy znajdujące się w różnych częściach miasta. Na stronach uczelni pojawiły się porady, jak unikać kontaktu ze smogiem, dokąd zwracać się o różnego typu wsparcie, a także specjalny poradnik psychologiczny – „Community Trauma Toolkit”, zawierający materiały na temat tego, jak radzić sobie z przeżyciami wynikającymi z pożarów lasów. Opracowany przez uczelnię przewodnik, który może być wykorzystywany w różnych sytuacjach kryzysowych, skierowany jest nie tylko do członków społeczności akademickiej, ale także rodziców i opiekunów małych dzieci, lekarzy pierwszego kontaktu, pedagogów, liderów społeczności, ratowników, pracowników opieki społecznej.

Gdy największe zagrożenie minęło, kampusy zostały otwarte, a uniwersytety zaoferowały swoim członkom rozmaitego rodzaju wsparcie. Np. Australian National University zaproponował studentom i pracownikom, którzy ucierpieli wskutek pożarów, pomoc finansową ze specjalnie stworzonego funduszu. Można było z niego pokryć koszty związane z zakwaterowaniem, podróżami czy zakupem laptopa.

■ Inne australijskie uczelnie – jak University of Wollongong czy Charles Stuart University położone na wschodnim wybrzeżu Australii – stały się centrami wsparcia dla lokalnych społeczności. Na kampusach organizowano noclegi dla strażaków, osób ewakuowanych z miejsc zamieszkania i turystów, a także miejsca schronienia dla poszkodowanych zwierząt. Gdy sytuacja się poprawiła, władze University of Wollongong zaproponowały mieszkańcom miasta pomoc medyczną, psychologiczną i ekspercką, a lokalnym przedsiębiorcom możliwość prowadzenia działalności na terenie uniwersyteckiego inkubatora. Podobnie zachował się University of Adelaide, który zaoferował działającym w regionie producentom wina, którzy w wyniku pożarów utracili dobytek, korzystanie z uniwersyteckiej infrastruktury, umożliwiając im dalsze prowadzenie biznesu.

■ W 2014 roku grupa naukowców z trzech wymienionych wyżej uniwersytetów – Australian National University, University of Canberra i University of Wollongong – opracowała raport „Coastal Urban Futures” mówiący o związkach pomiędzy przekształcaniem terytoriów nadmorskich a zmianami klimatu. Teraz ci sami naukowcy zamierzają ponownie połączyć siły i we współpracy z lokalnymi społecznościami oraz władzami zająć się tematami: restauracji zniszczonej przyrody, ochrony źródeł wody pitnej, a także społeczno-ekonomicznymi konsekwencjami pożarów. Badacze skupią się też na sposobach zapobiegania tak dużym katastrofom naturalnym w przyszłości.

JEDNYM ZDANIEM

■ „Gdy zajmujesz się tematyką środowiska naturalnego, jesteś pochłonięty faktami na temat coraz szybciej pogarszającego się stanu naszej planety. Masz świadomość, jak pilne jest podjęcie intensywnych działań, by złagodzić te zmiany i odwrócić sytuację. A jednak moja własna instytucja odmawia podjęcia nawet małych kroków” – ogłosił publicznie

prof. Gregory Mikkelsen z kanadyjskiego McGill University, jednocześnie składając wypowiedzenie z pracy na uczelni. Był to wyraz protestu przeciwko decyzji rady jego macierzystego uniwersytetu, która po raz kolejny w ciągu ostatnich kilku lat nie poparła wniosku o rezygnację przez uczelnię z korzystania z energii uzyskiwanej z paliw kopalnych.

KOLEJNO ODLICZ

■ 39 milionów dolarów australijskich – taka jest roczna wartość australijskiego rynku edukacji oferowanej zagranicznym studentom. Kształcenie obcokrajowców to ważne źródło dochodów dla uczelni i nie tylko. Stąd wyraźne zaniepokojenie wśród australijskich akademików, czy obrazy płonącego kraju pokazywane tygodniami w telewizjach na całym świecie nie będą mieć negatywnego wpływu na liczbę zagranicznych studentów. Obecnie Australia jest jednym z krajów najchętniej wybieranych przez kandydatów planujących studia za granicą. Pod koniec stycznia minister

edukacji Dan Tehan powołał specjalną grupę roboczą, która ma zająć się ochroną wizerunku Australii, tak by kraj utrzymał pozycję jednego z liderów globalnego rynku edukacyjnego. Minister zdaje sobie sprawę, że warunkiem sukcesu jest przekonanie potencjalnych kandydatów i ich rodziców, że australijskie uczelnie to miejsca bezpieczne. Rok akademicki zaczyna się w Australii w styczniu. Ci, którzy zdecydowali się podjąć naukę w 2020 roku, przeszli już proces rekrutacji, główne obawy dotyczą kolejnych lat.

oprac. Katarzyna Łukaszewska

Źródła: www.anu.edu.au, www.timeshighereducation.com, www.ieaa.org.au, www.canberra.edu.au, www.uow.edu.au, www.csu.edu.au, www.adelaide.edu.au, www.studyinternational.com, www.straitstimes.com, www.theaustralian.com.au, www.montreal.ctvnews.ca, www.insidehighered.com.

DR. SZWEDZIAK awarded an EMBO Installation Grant

Dr. Piotr Szwedziak from the UW Centre of New Technologies is one of nine young scientists who received an EMBO Installation Grant which is awarded to early-career researchers establishing their independent laboratories. Dr. Szwedziak carries out research on the cellular architecture of Archaea and their evolution.

Dr Piotr Szwedziak is a group leader of the Laboratory of Structural Cell Biology which operates within the "Regenerative Mechanisms for Health" International Research Agenda Unit ("ReMedy"). The laboratory aims to understand the organisation and architecture of cells at the molecular level.

"The Archaea have been described as a major domain of life that share biological traits with both the Bacteria and the Eukarya. We believe that understanding the cell biology of the Archaea in the context of eukaryogenesis is a prerequisite to decipher the morphological transition that characterised the evolution of the complex eukaryotic cellular organisation," says Dr. Piotr Szwedziak.

To closely observe archaeal cells in three dimensions, scientists employ electron cryotomography – an electron cryomicroscopy (cryoEM) technique.

EMBO is an organisation which gathers more than 1800 leading researchers. It promotes excellence in the life sciences in Europe and beyond. The organisation supports talented researchers at all stages of their careers, stimulates the exchange of scientific information, and helps build a research environment where scientists can achieve their best work.

PROF. ANNA MATYSIAK received an ERC Consolidator Grant

Prof. Anna Matysiak from the UW Faculty of Economic Sciences was awarded an ERC Consolidator Grant 2019. Her project LABFER is the first project which will comprehensively study fertility decisions in the changing world of work.

The project *Globalisation- and Technology-Driven Labour Market Change and Fertility* (LABFER) will be the first one which will comprehensively describe and evaluate the consequences of dramatic labour market transformations on fertility.

Prof. Matysiak's team will focus on contemporary post-industrial societies (defined as OECD countries), paying special attention to the most advanced European economies over the last two decades.

Consolidator Grants are awarded by the European Research Council to outstanding researchers with a scientific track record showing great promise. In the beginning, the ERC Consolidator Grant was awarded to the Austrian Academy of Sciences (AAS) (host

institution being the legal entity), however, Prof. Anna Matysiak decided to realise the grant at UW. The ERC Executive Agency (ERCEA) accepted the change of host institution, and currently, a grant agreement is being prepared.

4EU+ Secretary General took office

The 4EU+ Alliance appointed its Secretary General. This post has been taken by Volker Balli. The Secretary General will be heading the Alliance office in Paris and will be leading a cross-institutional team comprised of staff at all six 4EU+ member universities.

Volker Balli will drive and oversee the implementation of all activities of 4EU+, including the European University Initiative. He will also contribute to the overall development of the vision, mission and strategy of the Alliance and foster external contacts with 4EU+.

For more information, please visit www.uw.edu.pl/4euplusalliance.

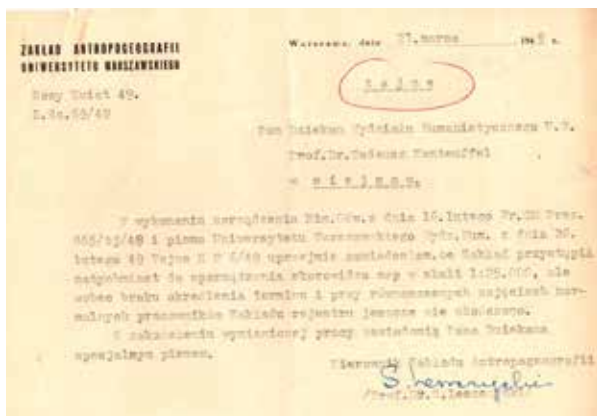
UW Vice-Rector in UNICA Steering Committee

Prof. Jolanta Choińska-Mika, Vice-Rector for Student Affairs and Quality of Teaching of UW, has been re-elected a member of the Network of Universities from the Capitals of Europe Steering Committee.

The Steering Committee is a body responsible for managing the activities of the Association, carrying out consultations with university members regularly, and implementing the decisions of the General Assembly. It comprises President and five persons elected by the General Assembly, who are engaged in the higher management of a member university. The term of SC lasts two years.

The Network of Universities from the Capitals of Europe (UNICA) is a network of 51 universities from 37 capital cities all over Europe. It is a forum where university authorities and employees across Europe can share their experiences.

UNIWERSYTECKA TAJEMNICA PAŃSTWOWA

Fragment dokumentu
archiwalnego z 1949 roku.
Źródło: Archiwum UW.

Pod koniec lat 40. uwidoczniły się szykany wobec profesorów dystansujących się od nowego ładu politycznego. I tak w roku 1948 aresztowano prof. Mariana Gryzbowskiego, znanego dermatologa i kierownika katedry na Wydziale Lekarskim, który zmarł w więzieniu rok później. Historyk sztuki, prof. Michał Walicki został zabrany przez Urząd Bezpieczeństwa ze swojego mieszkania wprost do więzienia w styczniu 1949 roku. W tym samym roku aresztowano profesora Wydziału Chemii, mineraloga Antoniego Łaskiewicza. Walicki i Łaskiewicz odsiedzieli w stalinowskim więzieniu kilka lat. W marcu 1950 roku oskarżony o burżuazyjne poglądy prof. Władysław Tatarkiewicz został odsunięty od prowadzenia zajęć, a wydrukowana właśnie *Historia Filozofii* mogła być udostępniana tylko wybranym osobom. „Zdemaskowano” także zasłużoną profesor pedagogiki, Annę Pohoską, którą zaszczerpo i odsunięto na boczny tor. Ci, którzy przeżyli ten ciężki czas, po 1956 roku doczekali się rehabilitacji.

Innym objawem tej psychozy była interpretacja „tajemnicy państwowej”. Termin ten pojawił się po raz pierwszy w dekrecie z dnia 26 października 1949 roku. Oznaczał, że pewne informacje i dokumenty musiały być oznaczone klauzulami: „tajne”, „poufne” lub „zastrzeżone” i udostępniane tylko osobom do tego upoważnionym.

Wiosną 1949 roku do rektora UW z Ministerstwa Oświaty wpłynęło polecenie, by dokładniejsze mapy Polski (w skali 1:25 000) i sąsiednich bratnich krajów były utajnione. W związku z tym poszczególne zakłady na UW, zwłaszcza biblioteki, robiły spisy map, zakładając im klauzulę „poufności”. Dziekan Wydziału Humanistycznego, prof. Tadeusz Manteuffel musiał mieć nadzór nad tym utajnianiem, dlatego polecał swym podwładnym: „Proszę o zawiadomienie mnie jak Pan profesor załatwił pismo tajne z dnia 16 lutego r.b. nr.GM prze. 865 tj 48”.

Pod koniec lat 40. w komunistycznym państwie polskim coraz wyraźniejsza była swoista psychoza, którą system stalinowski indukował w społeczeństwie. W zakładach pracy, na ulicy, na stadionie czy w pociągu mógł czaić się kapitalistyczny wróg, by przeszkodzić w budowaniu świetlanej przyszłości „krajowi robotników, chłopów i inteligencji pracującej”. Niektórych wrogów demaskowano i „przekazywano” w fachowe ręce pracowników Urzędu Bezpieczeństwa. Taka była stalinowska rzeczywistość, także na Uniwersytecie Warszawskim.

Niech nas nie zdziwi ten quasi-szyfrowany styl – takie były dyrektywy. W 1950 roku ujęto je w przepis, że – odpowiadając na list tajny – trzeba to robić „w sposób oględny, podając jedynie numer i datę bez podawania cechy tajności” (Zarządzenie z dnia 1 marca 1950 roku w sprawie zabezpieczenia tajemnicy państwowej i służbowej w szkołach wyższych i placówkach naukowo-badawczych). W dokumencie tym czytamy, że pracownik UW: *[...]obowiązany jest w rozmowach prywatnych stosować jak najściślej dyskreję służbową, to jest wyrażać się w sposób powściągliwy o wszystkich sprawach mających związek z jego pracą, osobami przełożonych, współpracowników i podwładnych. Wyszczególniono, jakie to sprawy podlegają „tajemnicy państwowej”. Były to: plan 6-letni i jego realizacja, wyniki badań naukowych oraz wszelkie sprawy polityczne dotyczące Państwa Polskiego lub krajów „zaprzyjaźnionych”.*

Dokładnie zarządzono, że tajne dokumenty mają być przechowywane w szafie zamykanej na klucz. A że ostrożności nigdy dosyć, więc nakazano pracownikom po zakończeniu pracy dokładnie zamykać okna i drzwi wejściowe. Stolarze uniwersyteccy musieli wyposażać pełne tajemnic szafy i szuflady we wkładki mające umożliwić plombowanie. Nie zapomniano też o kluczach, które owe tajemnice zamykały w szafie. Klucze i plomby miały być przechowywane w specjalnie przeznaczonym do tego miejscu. Klucz zapasowy natomiast miał znajdować się w komisynie zalakowanej kopercie i oddany portierowi. Zarządzenie z marca 1950 roku rektor zobowiązany był przekazać do wiadomości każdemu pracownikowi UW, co zaświadczano własnoręcznie podpisami.

Wprowadzenie zarządzenia w życie skutkowało powołaniem licznych komisji, które miały nadzorować dorabianie zamków do drzwi i szaf strzegących tajemnic. Uniwersyteccy ślusarze mieli pełne ręce roboty, stolarze trochę mniej, bo wkładki na plomby dawały się łatwo zamontować.

Wydaje się, że środowisko akademickie niezbyt skrupulatnie przejęło się dyrektywami o tajemnicy. Najwcześniej otoczone tajemnicą, wzmiankowane już, mapy w skali 1:25 000 zbyt powolnie były utajniane, dlatego też Ministerstwo Oświaty przysłało w tej sprawie list ponaglący. Przypomniano, że „mapy te podlegają specjalnemu zabezpieczeniu przed ewentualnym dostaniem się do rąk wrogich elementów”. Delikatnie też postraszone, kończąc list zapowiedzią, że nadzór nad przechowywaniem i używaniem tych map mieć będą Urzędy Bezpieczeństwa Publicznego (tajne pismo Ministerstwa Oświaty z 9 marca 1950 roku).

Ponaglenie poskutkowało i np. Zakład Archeologii Przedhistorycznej i Wczesnodziejowej natychmiast poinformował, że mapy wykopków archeologicznych w miejscowościach Mierzęcice i Rusinowice są już odpowiednio strzeżone. W połowie kwietnia dziekani wydali zaś polecenia, by „zorganizować odprawy w celu zapoznania podległego personelu naukowego i administracyjnego z powyższym zarządzeniem”. Samo zarządzenie z 1 marca 1950 roku też zresztą utajniono i polecono zamknąć w strzeżonej szafie.

Teoretycznie wszystko powinno być już w porządku, ale nie było. Zamki w szafach „od tajemnic” psuły się lub były czystą fikcją. Wkrętki na plomby łatwo dawały się wkręcić, ale tak samo łatwo wykręcić. Plomba w istocie nie była żadnym zabezpieczeniem. Dlatego też musiał interweniować sam rektor Jan Wasilkowski. W liście do dziekanów z 1951 roku pisał: „W trakcie ostatnio przeprowadzonej kontroli, zostały stwierdzone rażące uchybienia w stosowaniu przepisów co do zachowania tajemnicy służbowej”. Rektor pilnie nakazał, by w ciągu dwóch następnych dni złożyć stosowne sprawozdania w tej sprawie. Ponumerowano więc szafki i biurka „od tajemnic”, a za ich stan odpowiedzialny był wskazany pracownik.

Niestety, pojawił się kolejny problem – utylizacji nieaktualnej już korespondencji utajnionej. Trzeba było używać specjalnych „maszyn-krajarek”, ale co było robić, jeśli ich brakowało. Zarządził temu poufny Okólnik Prezydium Rady Ministrów z 8 sierpnia 1951 roku, który nakazywał rwanie tajnych dokumentów na drobne kawałki. Przy okazji polecono, by dokładnie też przejrzano dokumenty jawne, bowiem: „Wśród makulatury mogą się znaleźć odpadki akt, które chociaż nie oznaczone jako poufne, wkraczają w zakres tajemnicy służbowej”.

Czasy z wolna się zmieniały. Po 1956 roku psychoza o strzeżeniu tajemnicy minęła. Z wolna prawo stawało się łagodniejsze.

Od 2010 roku określenie tajemnicy państwowej nie funkcjonuje w polskim prawodawstwie, co nie oznacza, że pracownik ma pełną swobodę w wyjawianiu informacji. Przedstawiciele poszczególnych zawodów muszą respektować normy wynikające z np. tajemnicy lekarskiej, bankowej, handlowej. Wszyscy natomiast musimy przestrzegać ustawy o ochronie informacji niejawnych i ustawy o ochronie danych osobowych. My, archiwiści nie możemy np. udostępniać dokumentów z lat studiów osób żyjących. Dane osobowe wrażliwe są chronione, choć – rzecz jasna – nie jest to spowodowane obawą przed zagrażającym i wszędzie czyhającym wrogiem.

Plakat propagandowy dotyczący tajemnicy państwowej autorstwa Tadeusza Trepkowskiego (1953). Źródło: zbiory autora.

v

Plakat propagandowy dotyczący tajemnicy państwowej autorstwa Wojciecha Fangora (1951). Źródło: zbiory autora.

• 1.12.2019

LIGIA WIELUGA-DZILIŃSKA

były kierownik dawnego Biura Zatrudnienia i Płac UW, były zastępca dyrektora ds. ekonomicznych UW, były pracownik Kasy Zapomogowo-Pozyczkowej UW

• 4.12.2019

PROF. DR HAB. ADAM HULANICKI

specjalista w zakresie chemii analitycznej i nieorganicznej, były dziekan Wydziału Chemii UW, wieloletni kierownik Pracowni Teoretycznych Podstaw Chemii Analitycznej, członek korespondent PAN oraz Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej

• 10.12.2019

KRYSTYNA PRUSKA

tłumaczka literatury francuskiej, były pracownik Instytutu Romanistyki na Wydziale Neofilologii UW

• 11.12.2019

WIESŁAW GNIAZDOWSKI, PS. „WIESIEK”

Bohater Powstania Warszawskiego, z wielką odwagą uczestniczący w walkach o teren Uniwersytetu, przewodniczący Środowiska Żołnierzy AK z Grupy Bojowej „Krybar” wyróżnionej Medalem UW, wielki Przyjaciel Uniwersytetu Warszawskiego

„Pan Wiesław pozostanie w naszej pamięci jako osoba wielkiej odwagi i mądrości, człowiek silnego charakteru i mocnych przekonań. Był Bohaterem, Autorytetem, Nauczycielem Historii. Trudno wyobrazić sobie bez Niego kolejne inauguracje roku akademickiego i rocznice wybuchu Powstania na Uniwersytecie. Będzie nam Go wszystkim niezwykle brakowało.”

Prof. Marcin Pałys, rektor UW

• 16.12.2019

DR BOGUMIŁ WICIK

specjalista w zakresie geografii fizycznej, gleboznawstwa i geochemii, były pracownik Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych UW

• 17.12.2019

DR MAREK OSTROWSKI

mikrobiolog, specjalista w zakresie badań środowiska i informacji obrazowej, varsavianista, emerytowany pracownik naukowo-dydaktyczny Wydziału Biologii UW

• 19.12.2019

PROF. DR HAB. STANISŁAW OTOK

specjalista w zakresie geografii politycznej i geopolityki, były prodziekan Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych UW, emerytowany pracownik Uniwersytetu Warszawskiego

• 20.12.2019

OLGA PIOTROWSKA

emerytowany pracownik Instytutu Rusycystyki UW, wykładowca języka rosyjskiego

• 24.12.2019

PROF. DR HAB. DANUTA MADEYSKA

arabistka, specjalistka w zakresie historii średniowiecznego i współczesnego świata muzułmańskiego, znawczyni klasycznej literatury arabskiej, wieloletni pracownik Katedry Arabistyki i Islamistyki na Wydziale Orientalistycznym UW

• 29.12.2019

MARIA POLATYŃSKA

emerytowany pracownik administracji Wydziału Psychologii UW

• 12.2019

PROF. DR HAB. HANNA

BUCZYŃSKA-GAREWICZ

specjalistka w zakresie filozofii nauki i współczesnej oraz semiotyki, były pracownik Wydziału Filozofii i Socjologii UW

• 2.01.2020

ANDRZEJ TOMASZEWSKI,

PS. „ANDRZEJ”

harcerz Szarych Szeregów, Bohater Powstania Warszawskiego, uczestnik walk o teren Uniwersytetu w ramach Grupy Bojowej AK „Krybar” wyróżnionej Medalem UW

• 16.01.2020

PROF. DR HAB. ROMAN GŁOWACKI

specjalista w zakresie marketingu i ekonomiki handlu, emerytowany profesor Uniwersytetu Warszawskiego, wieloletni pracownik Katedry Marketingu na Wydziale Zarządzania UW

• 19.01.2020

DR HAB. KRYSTYNA JOLANTA

SOTOWSKA-BROCHOCKA, PROF. UW

specjalistka w zakresie fizjologii zwierząt kręgowych i neuroendokrynologii, emerytowana profesor Wydziału Biologii UW

REDAKCJA NAUKOWA GRZEGORZ PAC, KRZYSZTOF SKWIERCZYŃSKI *Liber Romani. Studia ofiarowane Romanowi Michałowskiemu w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*

Księga pamiątkowa dla wybitnego badacza historii średniowiecznej Polski i powszechnej, profesora Romana Michałowskiego. Zebrane w tomie artykuły dotyczą szeroko rozumianej problematyki średniowiecznej kultury politycznej i religijnej oraz historii Kościoła w tym okresie, poczynając od kultu świętych i dziejów świątyń, poprzez wierzenia ludowe i kwestie obyczajowe, aż po analizę źródeł pisanych i dzieł sztuki. Autorami tekstów są zarówno polscy, jak i zagraniczni znawcy średniowiecza, nie tylko historycy, ale również archeolodzy i historycy sztuki.

REDAKCJA AGNIESZKA PIENKOWSKA, DARIUSZ SZELĄG, IWONA ZYCH *Stories Told Around the Fountain. Papers Offered to Piotr Bieliński on the Occasion of His 70th Birthday*

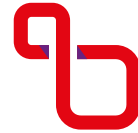
Teksty zawarte w tomie okolicznościowym dedykowanym prof. Piotrowi Bielińskiemu na siedemdziesięciolecie urodzin dotyczą archeologii, ikonografii i kultu, ceramiki oraz innych aspektów kultury materialnej starożytnego Bliskiego Wschodu. Chronologiczne i geograficzne spektrum poruszanych w nich zagadnień odzwierciedla zainteresowania badawcze Jubilatę związane przede wszystkim z epoką brązu na Bliskim Wschodzie, od północnej Mezopotamii po Półwysep Arabski. Autorzy ofiarowanych mu tekstów sięgają w nich jeszcze dalej, do Egiptu, Cypru i rzymskich prowincji południowo-wschodniej Europy. Choć większość kontrybucji dotyczy epoki brązu, są wśród nich również takie, które dotyczą okresu neolitu z jednej strony, poprzez czasy rzymskie po okres islamski z drugiej.

REDAKCJA NAUKOWA NICOLAS MASLOWSKI, ANDRZEJ SZEPTYCKI *Pamięć zbiorowa, pojednanie i stosunki międzynarodowe*

Pamięć zbiorowa stanowi od kilkudziesięciu lat ważny przedmiot zainteresowania nauk społecznych, jednak problematyka roli pamięci w stosunkach międzynarodowych nie była do tej pory przedmiotem pogłębionych i wszechstronnych badań. Publikacja powstała z udziałem czołowych polskich i francuskich specjalistów ma na celu wypełnienie tej luki. Kamieniem węgielnym refleksji na temat pamięci w stosunkach międzynarodowych pozostaje Holokaust, a w bardziej ograniczonym zakresie – również inne zbrodnie o charakterze czystek etnicznych i ludobójstwa dokonane w XX wieku. Drugą – po zbrodniach – kategorią zasługującą na uwagę jest pojednanie i sposoby jego realizacji. Kolejny ważny obszar badawczy to rola wspomnień historycznych – zarówno pozytywnych (sentymenty), jak i negatywnych (rozczarowania) – w polityce zagranicznej. Ostatnią istotną kategorią jest problematyka migrantów, którzy żyją pomiędzy starą a nową ojczyzną.

**UCZELNIA
BADAWCZA**
INICJATYWA DOSKONAŁOŚCI

PRIORYTETOWE OBSZARY BADAWCZE

„Inicjatywa doskonałości
– uczelnia badawcza”
na Uniwersytecie Warszawskim

Badania dla Ziemi

U podstaw mikro
i makro świata

Wyzwanie petabajtów **s. 3**

Poszerzanie granic
humanistyki

W poszukiwaniu regionalnych
rozwiązań dla globalnych
wyzwań **s. 2**